

Istungidokument

A9-0360/2023

14.11.2023

RAPORT

laste ja nende perede ebavõrdsuse vähendamise ja sotsiaalse kaasatuse
edendamise kohta kriisi ajal
(2023/2066(INI))

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon

Raportöör: Sandra Pereira

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	24
LISA: RAPORTÖÖRILE TEAVET ANDNUD ÜKSUSTE VÕI ISIKUTE LOETELU.....	27
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS.....	28
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	40
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	41

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

laste ja nende perede ebavõrdsuse vähendamise ja sotsiaalse kaasatuse edendamise kohta kriisi ajal (2023/2066(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artikleid 14, 24, 32 ja 33,
- võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sammast ja selle tegevuskava¹ koos selle 2030. aasta põhieesmärkidega ning ELi sotsiaalnäitajate tulemustabelit,
- võttes arvesse 8. mai 2021. aasta Porto deklaratsiooni ja 2023. aasta Porto sotsiaalfoorumi uuendatud siduvaid kohustusi,
- võttes arvesse 2015. aasta septembris New Yorgis vastu võetud kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 kestliku arengu eesmäärke,
- võttes arvesse ÜRO lapse õiguste konventsiooni (UNCRC), mis võeti vastu New Yorgis 20. novembril 1989,
- võttes arvesse ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste pakti, mis võeti vastu New Yorgis 16. detsembril 1966,
- võttes arvesse 1961. aastal Torinos vastu võetud Euroopa sotsiaalhartat,
- võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni, mis võeti vastu New Yorgis 13. detsembril 2006,
- võttes arvesse ÜRO 18. detsembri 2019. aasta resolutsiooni lapse õiguste kohta,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu²,
- võttes arvesse komisjoni 20. veebruari 2013. aasta soovitus (EL) 2012/112 „Investeerides lastesse aitame neil välja rabeleda ebasoodsate olude ringist“³,
- võttes arvesse 22. mai 2019. aasta nõukogu soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiustsüsteemide kohta⁴,
- võttes arvesse komisjoni 7. septembri 2022. aasta teatist Euroopa hooldusstrateegia kohta (COM/2022/0440), nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb

¹ COM(2021) 0102.

² ELT L 188, 12.7.2019, lk 79.

³ ELT L 59, 2.3.2013, lk 5.

⁴ ELT C 189, 5.6.2019, lk 4.

alusharidust ja lapsehoidu: Barcelona eesmärgid 2030. aastaks⁵ ja nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu⁶,

- võttes arvesse UNICEFi uurimiskeskuse 2014. aasta aruannet „Children of the Recession: The impact of the economic crisis on child well-being in rich countries“ (Majanduslangusaja lapsed: majanduskriisi mõju laste heaolule rikastes riikides),
- võttes arvesse oma 24. novembri 2015. aasta resolutsiooni ebavõrdsuse ja eelkõige laste vaesuse vähendamise kohta⁷,
- võttes arvesse oma 21. jaanuari 2021. aasta resolutsiooni kõigi juurdepääsu kohta korralikule ja taskukohasele eluasemele⁸,
- võttes arvesse oma 29. aprilli 2021. aasta resolutsiooni Euroopa lastegarantii kohta⁹,
- võttes arvesse oma 7. aprilli 2022. aasta resolutsiooni Ukraina sõja eest põgenevate laste ja noorte kaitse kohta ELis¹⁰,
- võttes arvesse oma 5. juuli 2022. aasta resolutsiooni „Euroopa hooldusvaldkonna ühismeetmed“¹¹,
- võttes arvesse oma 5. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni ELi reaktsiooni kohta energiahindade tõusule Euroopas¹²,
- võttes arvesse Eurydice'i 2019. aasta ülevaadet „Key data on early childhood education and care in Europe“ (Põhiandmed alushariduse ja lapsehoiu kohta Euroopas),
- võttes arvesse UNICEFi 2020. aasta aruannet „Innocenti Report Card 16 - Worlds of Influence - Understanding what shapes child well-being in rich countries“ (Innocenti aruanne nr 16 – Mõjumaailmad – Selle mõistmine, mis kujundab laste heaolu rikastes riikides),
- võttes arvesse UNICEFi 2021. aasta aruannet „Protecting child rights in a time of crises“ (Laste õiguste kaitsmine kriiside ajal),
- võttes arvesse UNICEFi 2021. aasta aruannet „Where do rich countries stand on childcare?“ (Milline on lastehoiu olukord rikastes riikides),
- võttes arvesse komisjoni 24. märtsi 2021. aasta teatist „ELi lapse õiguste strateegia“ (COM(2021)0142),

⁵ ELT C 484, 20.12.2022, lk 1.

⁶ ELT C 476, 15.12.2022, lk 1.

⁷ ELT C 366, 27.10.2017, lk 19.

⁸ ELT C 456, 10.11.2021, lk 145.

⁹ ELT C 506, 15.12.2021, lk 94.

¹⁰ ELT C 434, 15.11.2022, lk 50.

¹¹ ELT C 47, 7.2.2023, lk 30.

¹² ELT C 132, 14.4.2023, lk 65.

- võttes arvesse komisjoni 2020. aasta märtsi lõpparuannet „Lastegarantii teostatavusuuring“,
- võttes arvesse nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii¹³,
- võttes arvesse komisjoni 7. juuni 2023. aasta teatist, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (COM(2023)0298),
- võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152),
- võttes arvesse komisjoni 7. oktoobri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik“ (COM(2020)0620),
- võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2021. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: Püüetega inimete õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM(2021)0101),
- võttes arvesse nõukogu 30. jaanuari 2023. aasta soovitus piisava miinimumsissetuleku kohta, mis tagab aktiivse kaasamise¹⁴,
- võttes arvesse Eurochildi 2022. aasta aruannet „(In)visible children – Eurochild 2022 report on children in need across Europe“ (Nähtavad (nähtamatud) lapsed – Eurochildi 2022. aasta aruanne abivajavate laste kohta kogu Euroopas),
- võttes arvesse organisatsiooni Save the Children 2023. aasta aruannet „Guaranteeing Children’s Future – How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do“ (Laste tuleviku tagamine – kuidas COVID-19, elukallidus ja kliimakriis mõjutavad vaesuses elavaid lapsi ja mida Euroopa valitsused peavad tegema),
- võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) – UNICEFi 2021. aasta aruannet „Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward“ (Lapstööjõu kasutamine: 2020. aasta üldhinnangud, suundumused ja edasised sammud),
- võttes arvesse ILO – UNICEFi 2023. aasta aruannet (2023) „More than a billion reasons: The urgent need to build universal social protection for children“ (Rohkem kui miljard põhjust: pakiline vajadus luua laste üldine sotsiaalkaitse),
- võttes arvesse komisjoni 11. mai 2022. aasta teatist „Laste ja noorte digikümnend: uus lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia (COM(2022)0212),
- võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
- võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni arvamust,

¹³ ELT L 223, 22.6.2021, lk 14.

¹⁴ ELT C 41, 3.2.2023, lk 1.

- võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni raportit (A9-0360/2023),
- A. arvestades, et laste sünnikeskkonna ja eluuumide kvaliteet mõjutab otsustavalt nende elukvaliteeti, võrdseid võimalusi tervena kasvamiseks, üldist arengut ja nende potentsiaali realiseerimist; arvestades, et UNICEFi kampaanias „First 1 000 Days“ (1000 esimest päeva) väidetakse, et lapse aju areneb esimestel eluaastatel enneolematu kiirusega, pakkudes ainulaadset võimalust lapse füüsiliseks, vaimseks, kognitiivseks, sotsiaalseks ja emotsionaalseks arenguks; arvestades, et iga laps on ainulaadne ja teda tuleks kohelda austusega tema eripära, arengutempot, huvialasid ja vajadusi arvestades; arvestades, et lapse parimad huvid peaksid olema juhtpõhimõtte kõikide lapsi mõjutavate meetmete puhul, nagu on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis;
- B. arvestades, et väärkohtlemine ja hooletussejätmine mõjutab lapse arengut negatiivselt; arvestades, et väga varases eas tekkinud ebavõrdsus mõjutab negatiivselt laste võimalusi, heaolu ja tervist; arvestades, et see ebavõrdsus võib mõjutada neid täiskasvanueas kogu elu ja takistada neil oma potentsiaali täies ulatuses realiseerimast; arvestades, et ebavõrdsuse ennetamine on parim poliitika ebavõrdsuse vähendamiseks pikas perspektiivis;
- C. arvestades, et kättesaadavate, kvaliteetsete ja lapsekesksete teenuste ning perede toetuse puudumine suurendab laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu; arvestades, et peredel on mitmeid ja üksteisest sõltuvaid probleeme, mida ükski teenus või organisatsioon ei suuda lahendada, mis nõuab teenuste järjepidevust ja nõuetekohast teenuste vahelist koordineerimist, et valmistada ette ja hõlbustada üleminekuid, millega lapsed silmitsi seisavad;
- D. arvestades, et 2022. aastal oli ELis enam kui 19 995 miljonit last (24,7 % ehk iga neljas laps) vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus; arvestades, et vaatamata mõningatele erinevustele ei ole ükski liikmesriik vaba laste vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest; arvestades, et mõnes liikmesriigis ületab see risk 30 %; arvestades, et hiljutised andmed näitavad selle näitaja suurenemist viimase nelja aasta jooksul; arvestades, et alles 2022. aastal täheldasid heategevusorganisatsioonid sotsiaalteenuste toetustootluste arvu kasvu¹⁵;
- E. arvestades, et 2022. aastal oli ELis vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste (alla 18-aastaste) osakaal suurem kui täiskasvanute osakaal (21,6 %); arvestades, et 2022. aastal olid 27 ELi liikmesriigist 18 liikmesriigis lapsed suuremas vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus kui täiskasvanud; arvestades, et 2022. aastal oli vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus üle ühe viiendiku (22,4 %) ELi elanikkonnast, kes elab leibkonnas koos ülalpeetavate lastega; arvestades, et 2022. aastal oli 61,9 % lastest, kelle vanemate haridustase oli madal, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus, võrreldes 10,2 % lastega, kelle vanemate haridustase oli kõrge¹⁶;
- F. arvestades, et laste vaesus on mitmemõõtmeline nähtus, mis tuleneb leibkonna vaesusest, mis tähendab, et madala sissetulekuga ja madalama haridustasemega pered,

¹⁵ Eurodiaconia ja Caritas Europa, „[Survey on energy poverty/cost-of-living crisis](#)“ (Uuring energiavaesuse/elukalliduskriisi kohta), 2022.

¹⁶ Eurostat, „[1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion](#)“ (Üks laps neljast elab ELis vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus), 28. oktoober 2021.

üksikvanemaga pered – enamasti naised ja nende lapsed –, ebasoodsas olukorras olevad suurpered, ebasoodsas olukorras olevates piirkondades elavad pered, erinevatest rahvusvähemustest pärit pered ning pered, kus on puudega lapsi või puudega vanemaid, on suuremas vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus ning nende puhul on suurem tõenäosus, et vaesus kandub edasi põlvest põlve; arvestades, et jõukuse ümberjaotamine (palkade ja sotsiaaltoetuste kaudu) mõjutab otsustavalt sotsiaalset ebavõrdsust, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu ning sellest tulenevalt ka laste vaesuse ohtu; arvestades, et see nähtus nõuab mitmemõõtmelist reageerimist, et vältida ebavõrdsuse vastastikust võimendamist, kombineerides universaalseid ja sihipäraseid meetmeid; arvestades, et need hõlmavad tingimata töökohtade loomist ning peaksid tagama tööhõive kvaliteedi ja stabiilsuse ning tagama ja tugevdama sotsiaalseid õigusi, diskrimineerimisvastaseid meetmeid ning pere- ja lastetoetusi; arvestades, et riiklikud lastetoetused on oluline meede, et aidata abivajavaid peresid ja tagada üldine juurdepääs kvaliteetsetele ja taskukohastele avalikele teenustele;

- G. arvestades, et 2022. aastal elas 16,8 % ELi elanikkonnast ülerahvastatud leibkondades ja 9,3 % ei suutnud oma kodu piisavalt soojana hoida; arvestades, et 8,3 % ELi elanikkonnast kulutas 40 % või rohkem oma leibkonna kasutatavast sissetulekust eluasemele;
- H. arvestades, et 2022. aastal ei suutnud 56 % inimestest, kes elavad ühe täiskasvanuga leibkonnas, kus on ülalpeetavaid lapsi, tulla toime ootamatute rahaliste kulutustega; arvestades, et 2020. aastal on üksikvanemaga perekonnad, eelkõige perekonnad, mille eesotsas on üksikemad, suuremas vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus (42,1 % võrreldes 29,6 %-ga kahe täiskasvanu ja kolme või enama lapsega perede puhul¹⁷); arvestades, et see on seotud vaesuse feminiseerumisega, naiste ülekaaluga ebakindlatel ja halvasti tasustatud töökohtadel ning osalise tööajaga töötajatena, nende hoolduskohustuste ülekoormusega ning meeste ja naiste palgalõhega; arvestades, et lasteta meeste ja naiste tööhõive määra erinevus on 1 %; arvestades, et nende puhul, kellel on alla kuueaastane laps, on see näitaja 21 % ja tõuseb 37 %-ni nende puhul, kellel on kolm last¹⁸;
- I. arvestades, et lastel, kes kasvavad üles vaesuses või sotsiaalses tõrjutuses, on raskem olla koolis edukad, olla terved ja kasutada hilisemas elus täielikult ära oma potentsiaali; arvestades, et sotsiaalsed investeeringud laste varajastesse eluaastatesse annavad märkimisväärset sotsiaal-majanduslikku tulu, aitavad kaasa põlvkondadevahelise vaesuse tsükli katkestamisele ja seega ei tohiks neid pidada kuluks; arvestades, et laste vaesuse ja sotsiaal-majandusliku ebasoodsa olukorra majanduslik mõju ning nende tagajärg töötavatele täiskasvanutele moodustab igal aastal hinnanguliselt 3,4 % ELi riikide sisemajanduse koguproduktist;
- J. arvestades, et vaesus ja sotsiaalne tõrjutus on seotud laste ja nende vanemate rände, vähemusesse kuulumise või puudega; arvestades, et sisserändajatest lapsed on vaesuse ohus olevate laste hulgas üleesindatud; arvestades, et kodakondsuse või isikut tõendavate dokumentide puudumine raskendab kodakondsuseta laste juurdepääsu mõnedele kõige põhilisematele õigustele, nagu sünni registreerimine, haridus,

¹⁷ Eurostat, „[1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion](#)“ (Üks laps neljast elab ELis vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus), 28. oktoober 2021.

¹⁸ Eurofound, „Living and Working Conditions in Europe 2021“ (Elu- ja töötingimused Euroopas 2021. aastal), lk 73.

tervishoid, sotsiaalkindlustus ja eluase, ning seab nad suurema väärkohtlemise ja ärakasutamise ohtu; arvestades, et 2023. aasta aprillis põgenes Venemaa sissetungi tagajärjel Ukrainast ELi liikmesriikidesse peaaegu neli miljonit kolmandate riikide kodanikku;

- K. arvestades, et peaaegu 83 % ELi roma¹⁹ lastest elab vaesuse ohus olevates leibkondades; arvestades, et iga viies roma laps elas 2021. aastal leibkonnas, kus ei olnud siseruumides kraanivett; arvestades, et raske materiaalse puuduse all kannatavate roma laste osakaal ületab tunduvalt haavatavate laste osakaalu üldelanikkonnas; arvestades, et 2022. aastal puudus kümnest roma lapsest kuuel juurdepääs kvaliteetsetele lastehoiuteenustele ja kümnest alla kuueaastaste lastega roma perekonnast neli ei saanud mingit toetust või muud sarnast abi;
- L. arvestades, et COVID-19 pandeemia mõju, elukalliduse tõus ja sõda Ukrainas on süvendanud laste ja nende perede majanduslikku ja sotsiaalset haavatavust, eriti madala ja keskmise sissetulekuga leibkondades, keda pandeemia ja varasemad kriisid on kõige rohkem mõjutanud; arvestades, et praegune ülemaailmne sotsiaalne ja majanduslik ebastabiilsus ning kliimamuutusest tulenevad ohud suurendavad uute kriiside võimalust; arvestades, et vastutsüklilised meetmed hiljutistele kriisidele on osutunud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisel tõhusamaks kui eelarve konsolideerimise meetmed, mis põhinevad kokkuhoiul ja kulude kärpimisel, mida propageeriti 2008.–2013. aasta kriisi ajal;
- M. arvestades, et COVID-19 pandeemia on süvendanud laste raskusi, mis on tingitud igapäevaelu ja sotsiaalsete kontaktide katkemisest, koolide sulgemisest, vähenenud suutlikkusest pakkuda kaitset koduvägivalla, väärkohtlemise ja hooletussejätmise eest liikumispiirangu ajal ning põhiliste sotsiaalteenuste häiretest; arvestades, et need raskused mõjutasid rohkem haavatavates olukordades olevaid lapsi, kellel puudusid e-õppeks seadmed, internetiühendus või isegi elekter ning kes võisid kaotada oma ainsa igapäevase sooja söögi või juurdepääsu küttele;
- N. arvestades, et 2021. aastal vastu võetud Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavaga püütakse vähendada 2030. aastaks vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste arvu vähemalt viie miljoni võrra; arvestades, et liikmesriigid on võtnud vastu riiklikud vaesuse vähendamise eesmärgid; arvestades, et selle eesmärgi saavutamine tähendaks, et umbes 15 miljonit last ELis oleks selleks ajaks endiselt vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus; arvestades, et ilma asjakohaste meetmeteta prognoositakse, et see arv suureneb veelgi uute keeruliste ja põimunud sotsiaalsete kriiside tekkimise ja;
- O. arvestades, et laste vaesuse kaotamine on hädavajalik samm õiglase, võrdse ja sotsiaalse Euroopa ülesehitamisel praeguste ja tulevaste põlvkondade jaoks; arvestades, et sotsiaal-majanduslik seisund ei tohiks kunagi olla takistuseks laste juurdepääsule

¹⁹ Kooskõlas [romasid käsitleva ELi strateegilise raamistikuga aastateks 2020–2030](#) on „roma“ üldnimetus, mis hõlmab mitmesuguseid roma päritolu inimesi, nagu romad, sintid, kaaled, romanišid ja bojašid/rudarid. See termin hõlmab ka selliseid rühmi nagu aškalid, egiptlased, jenišid, domid, lomid, romid ja abdalid ning rändekogukondi, sealhulgas travellerid ja haldusnimetusega „gens du voyage“ määratletud elanikkonnarühmad, samuti end mustlastena määratlevad inimesed, eiramata nende eripärasid. Seda määratlust tuleks arvesse võtta kogu aruandes.

olulistele teenustele; arvestades, et on vaja suuremat toetust, et tagada lastele ja peredele juurdepääs olulistele teenustele;

- P. arvestades, et ELi rahastamine võimaldab riiklikul tasandil investeringuid laste vaesuse vastu võitlemiseks ja sotsiaalse kaasatuse edendamiseks; arvestades, et lisaks Euroopa Sotsiaalfondile+ (ESF+) saab otseselt või kaudselt kasutada ka muid allikaid, et rahastada programme, mis mõjutavad laste ja nende perede elu kõikvõimalikul viisil;
- Q. arvestades, et kõiki lapsi, vanemaid, peresid ja hooldajaid tuleks kaitsta diskrimineerimise eest, nagu diskrimineerimine soo, keele, seksuaalse ja/või soolise identiteedi, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või ideoloogiliste veendumuste, rahvusliku, rassilise, etnilise või sotsiaalse päritolu, rahvusvähemusse kuulumise, sotsiaal-majandusliku olukorra, puude ja muude erivajaduste, vanuse või mis tahes muu seisundi alusel;
- R. arvestades, et perekonnad on üha mitmekesisemad; arvestades, et lastetoetus- ja perepoliitika ei kajasta alati perekondade mitmekesisust ja perekonna elukorraldust (nt perekonnad, kus vanemad ei ole abielus, lahus elavate vanemate lapsed, kes elavad kahes leibkonnas või lapsed, kes elavad suures segaperekonnas, kasuperekonnad ja vikerkaarepered) ega ole nendega piisavalt kohandatud, mis kahjustab perekondade elatustaset, juurdepääsu sotsiaalkaitseprogrammidele ja toetustele ning nende vastupanuvõimet kriisidele; arvestades, et EL ja liikmesriigid peavad tagama perede õigusliku, majandusliku ja sotsiaalse kaitse;
- S. arvestades, et nõukogu võttis 14. juunil 2021. aastal vastu soovitusel Euroopa lastegarantii kohta, et tagada abivajavatele lastele juurdepääs põhiteenustele, näiteks tasuta hooldusteenused ja haridus väikelastele, tasuta haridus (sealhulgas lisategevused koolides ja vähemalt üks tervislik toidukord koolipäevas), tasuta tervishoid, tervislik toitumine ja sobiv eluase; arvestades, et see vahend annab võimaluse vähendada vaesust ja ebavõrdsust ning edendada laste sotsiaalset kaasatust; arvestades, et Euroopa lastegarantii kehtestati, et haavatavas olukorras olevad lapsed peaksid olema esmatähtsad²⁰; arvestades, et kõik liikmesriigid peavad selleks, et näidata oma pühendumust vaesuse nõiaringist väljumiseks mõeldud integreeritud poliitikale, eraldama asjakohase osa oma ESF+ vahenditest lastegarantii riiklike kavade rakendamiseks; arvestades, et 2023. aasta oktoobriks ei olnud kolm liikmesriiki ikka veel oma riiklikke tegevuskavasid esitanud;
- T. arvestades, et vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsioonile, millele kõik liikmesriigid on alla kirjutanud, tuleks kõigile lastele anda õigus haridusele, tervishoiuteenustele, eluasemele ja kaitsele, õigus osaleda neid puudutavates otsustes, õigus vabaajategevusele ja vabale ajale, tasakaalustatud toitumisele ja hooldamisele pereskeskkonnas;

²⁰ Käesolevas aruandes kasutatakse väljendit „haavatavas olukorras olevad lapsed“ või „ebasoodsatest oludest/leibkondadest pärit lapsed“ vastavalt lastegarantii sätestatud määratlusele, mis hõlmab järgmisi rühmi: kodutud või väga halvades tingimustes elavad lapsed; puuetega lapsed; vaimse tervise probleemidega lapsed; rändetaustaga või etnilisse vähemusse kuuluvad lapsed, eelkõige romad; asendushooldusel, eriti hoolekandetasutusel viibivad lapsed; ebakindlates perekondlikes oludes elavad lapsed. Käesolevas aruandes hõlmab see määratlus ka LGBTIQ+ lapsi.

- U. arvestades, et nõukogu võttis vastu soovitusel Barcelona eesmärkide läbivaatamise kohta seoses alushariduse ja lapsehoiuga, mis sisaldab ettepanekut kehtestada õiguslik alus alusharidusele ja lapsehoiule;
- V. arvestades, et 2022. aastal oli ELis vaid 35,7 %-l²¹ alla kolmeaastastest lastest juurdepääs ametlikule alushariduse ja lapsehoiu (ECEC) süsteemile, samas kui see näitaja tõuseb 88 %-ni kolmeaastaste ja algkooli astumise kohustusliku vanuse alampiiri vahel olevate laste puhul; arvestades, et ainult seitse ELi liikmesriiki tagavad igale lapsele alates kuue kuu vanusest koha alushariduse ja lapsehoiu süsteemis; arvestades, et mitmed liikmesriigid tagavad rahastatud koha lapsehoiustsüsteemis alles alates kolmandast eluaastast; arvestades, et tasuta alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavus suureneb märkimisväärselt alates kolmandast eluaastast ning see suundumus jätkub iga vanuseastme puhul, muutudes peaaegu universaalseks kogu Euroopas viimasel aastal enne kohustusliku alghariduse algust²²; arvestades, et Euroopas peab enamik peresid maksma õppemaksu, et saada alla kolmeaastaste laste puhul juurdepääs alushariduse ja lapsehoiu teenustele; arvestades, et nendele teenustele juurdepääsu puudumine – mis sageli tuleneb nende vähesest kättesaadavusest ja kõrgetest, varjatud ja oma taskust makstavatest kuludest – mõjutab ebasoodsas sotsiaal-majanduslikus olukorras olevaid peresid, ühe vanemaga peresid ning vähem arenenud piirkondadest ja territooriumidelt pärit peresid, mis suurendab laste varajase sotsiaalse tõrjutuse ohtu; arvestades, et isegi riikides, kus alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavuse keskmine tase on kõrge, takistab vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste osalemist alushariduses ja lapsehoiu teenustele juurdepääsu puudumine;
- W. arvestades, et alusharidusel ja lapsehoiul on otsustav mõju laste tervisele ning kognitiivsele ja sotsiaal-emotsionaalsele arengule; arvestades, et töötavad vanemad, kellel puudub juurdepääs lapsehoiuteenusele, on sageli sunnitud jätma lapsed mitteametlikku hooldusesse, sealhulgas sertifitseerimata hooldusvõrgustikesse; arvestades, et kvaliteetne kaasav alusharidus ja lapsehoiu tagab neile lastele võrdsed haridusvõimalused ja soodustab vanemate, eriti emade integreerimist tööturule; arvestades, et kaasav haridus on suunatud kõigi õpilaste mitmesuguste vajaduste rahuldamisele, toetades osalemist õppimises, kultuurilist suhtlemist ja kogukonnatunnet; arvestades, et sellistel teenustel peavad olema piisavad rahalised ja inimressursid, et tuvastada ja toetada lapsi, kellel on eriti suuri raskusi;
- X. arvestades, et hariduskulud, eriti seoses koolitarvete ja transpordiga, on enamikus riikides peamiselt leibkondade kanda ning see on üks peamisi koolist väljalangemise põhjusi; arvestades, et ELi keskmine koolist väljalangemise määr on 10 %²³, kuid see näitaja on kõrgem konkreetsete rühmade, näiteks roma laste ja puuetega laste puhul;

²¹ Eurostat, „[Children in formal childcare or education by age group and duration - % over the population of each age group – EU-SILC survey](#)“ (Ametlikku lapsehoiu- või alusharidusteenust kasutavad lapsed vanuserühma ja osalemise kestuse järgi – % rahvastiku igast vanuserühmast – sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika uuring), 29.9.2023; andmed vastavad nende alla kolmeaastaste laste osakaalule, kes käivad lapsehoiuasutustes 1–29 tundi nädalas, ja nende osakaalule, kes käivad lapsehoiuasutustes üle 30 tunni nädalas.

²² Euroopa Komisjon, Eurydice ülevaade, „[Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe](#)“ (Põhiandmed alushariduse ja lapsehoiu kohta Euroopas), 2019.

²³ Eurostat, „[Early leavers from education and training](#)“ (Madala haridustasemega noored), 2023.

- Y. arvestades, et 2021. aastal oli ELis 3,6 %-l alla 16-aastastest lastest täitmata ravivajadused ja 4,4 % lastest teatas puudest²⁴; arvestades, et isegi riikides, kus õigus tervisele on seadusega sätestatud, on ebavõrdsus endiselt olemas ning paljud pered ei saa piisavat tervishoiuteenust või ei saa seda õigeaegselt kasutada ning neil on äärmiselt piiratud juurdepääs olulistele teenustele, nagu perearstide ja -õdede konsultatsioonid, vaimse tervise teenused ja psühhosotsiaalne toetus või hambaravi, eriti ebapiisavate avalike teenuste tõttu; arvestades, et vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse tingimustes sündinud lastel on suurem oht saada rohkem terviseprobleeme; arvestades, et ELis suurenevad erinevused linna- ja maapiirkondade ning arenenumate ja vähemarenenud piirkondade vahel kvaliteetsete tervishoiuteenuste ja -rajatiste kättesaadavuse osas²⁵;
- Z. arvestades, et seksuaaltervis on üksikisikute, paaride ja perekondade üldise tervise ja heaolu seisukohalt väga oluline; arvestades, et mõned liikmesriigid püüavad veelgi piirata juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervisele ja -õigustele väga piiravate seadustega, mis seavad ohtu naiste tervise raseduse ja sünnituse ajal ning laste tervise;
- AA. arvestades, et vaksineerimine on peamine vahend tõsiste, nakkavate ja mõnikord surmaga lõppevate haiguste ennetamiseks; arvestades, et leetrite vastu vaksineerimise määr – mis on laste üldiste vaksineerimiskavade näitaja – on langenud 35-st OECD riigist 14 riigis²⁶;
- AB. arvestades, et laste vaimse tervise heaolu on võtmetähtsusega, sest see võimaldab neil saavutada arengu verstapostid, õppida probleemidega toimetulekut ning omandada sotsiaalseid ja emotsionaalseid oskusi; arvestades, et ebasoodsad lapsepõlvkogemused, diskrimineerimine, ebapiisav juurdepääs teenustele ja ebastabiilne keskkond on peamiste põhjuste hulgas, miks vaimse tervise probleemid arenevad varases eas; arvestades, et kaugeleulatuvad kriisid, nagu COVID-19 pandeemia, seavad ohtu tervete põlvkondade laste vaimse tervise ja heaolu; arvestades, et vaimse tervise probleemide esinemissagedus on kolm korda suurem madala sissetulekuga perede laste seas²⁷;
- AC. arvestades, et Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) rõhutab, et rinnaga toitmine on üks tõhusamaid viise laste pikaajalise tervise ja ellujäämise tagamiseks ning soovitab, et imikuid tuleks esimese kuue elukuu jooksul toita ainult rinnaga; arvestades, et kogu maailmas on vaid kahel lapsel viiest juurdepääs rinnaga toitmisele²⁸;
- AD. arvestades, et puuetega lapsed ja puuetega vanemate lapsed puutuvad endiselt kokku diskrimineerimisega ja nende õiguste rikkumisega, sest kõikides eluvaldkondades

²⁴ Eurostat, 2023, „[Health statistics - children](#)“ (Tervishoiustatistika – lapsed).

²⁵ Eurostat, 2022, „[Urban-rural Europe – quality of life in rural area](#)“ (Linna- ja maapiirkondade Euroopa – elukvaliteet maapiirkondades); OECD iLibrary, „Delivering Quality Education and Health Care to All: Preparing Regions for Demographic Change – [Chapter 4. Delivering quality health services in rural communities](#)“, 5.3.2021 (Kvaliteetse hariduse ja tervishoiu pakkumine kõigile: Piirkondade ettevalmistamine demograafilisteks muutusteks – 4. peatükk. Kvaliteetsete tervishoiuteenuste osutamine maapiirkondades, 5.3.2021).

²⁶ UNICEF, 2020, „Innocenti Report Card 16. Worlds of Influence – Understanding what shapes child well-being in rich countries“ (Innocenti aruanne nr 16. Mõjumaailmad – Selle mõistmine, mis kujundab laste heaolu rikastes riikides),

²⁷ Save the Children Europe, 2023, „[Guaranteeing Children’s Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do](#)“ (Laste tuleviku tagamine – kuidas COVID-19, elukallidus ja kliimakriis mõjutavad vaesuses elavaid lapsi ja mida Euroopa valitsused peavad tegema).

²⁸ UNICEF, 2020, „[Breastfeeding practices worldwide](#)“ (Rinnaga toitmise tavad kogu maailmas).

esineb püsivaid takistusi, nimelt ebapiisav juurdepääs lapsehoiuteenustele, nende vajadustele vastav toitumine ja võimalused osaleda kaasavas haridustegevuses ning puudulik kaasamine tavakoolides, tervishoiuteenused ja ruumid, mis ei vasta piisavalt nende liikumis- ja psühhosotsiaalsetele vajadustele; arvestades, et need tõkked ning puuetega inimeste ja teiste hooldust ja toetust vajavate isikute jaoks kättesaadavate kvaliteetsete hooldus- ja tugiteenuste puudumine ilmnevad eriti selgelt kriisi ajal, mis toob kaasa lisakoormuse mitteametlikele, eelkõige pereliikmetest hooldajatele, kellest enamik on naised;

- AE. arvestades, et vaesus on oluline ohu märk asendushooldusesse sattumiseks, kuna see suurendab laste ja nende perede haavatavust ning võib viia olukorrani, kus vanemad ei suuda enam oma laste eest piisavalt hoolitseda; arvestades, et hinnanguliselt elab ELis endiselt 345 000 last hooldekodudes²⁹ ja 758 018 last oli 2021. aastal asendushooldusel³⁰; arvestades, et lastekaitsemeetmed, sealhulgas deinstitutionaliseerimine, on samuti olulised selleks, et lapsed saaksid oma õigusi teostada ja oma potentsiaali täielikult ära kasutada; arvestades, et hooldekodud vajavad kvalifitseeritud personali, et tagada kvalifitseeritud haridusvõimalused ning võidelda väärkohtlemiste ja laste ärakasutamise vastu;
- AF. arvestades, et kõigil lastel on õigus olla kaitstud väärkohtlemise, vägivalla ja hooletussejätmise eest; arvestades, et uuringud tõestavad, et väärkohtlemise, vägivalla ja hooletussejätmise oht suureneb, kui peredele avaldub rahaline surve ja puuduvad piisavad sotsiaalteenused;
- AG. arvestades, et Euroopas on iga viies laps mingit laadi väärkohtlemise või seksuaalse vägivalla ohver ja väärkohtlemine toimub peamiselt peredes ja/või hoolekandeesutustes; arvestades, et lapsed moodustavad ELis umbes neljandiku inimkaubanduse ohvritest, kellest enamik on seksuaalse ärakasutamise eesmärgil röövitud tüdrukud³¹;
- AH. arvestades, et eakaaslaste vägivald ja kiusamine on tõsine probleem, mis kahjustab laste omavahelisi suhteid, eriti koolides, ning kahjustab laste ja noorte vaimset tervist; arvestades, et 23 % õpilastest on teatanud, et neid on koolis vähemalt kord kuus ahistatud³²;
- AI. arvestades, et ei tohiks alahinnata ohtusid, mida kõikjal levivad digitaaltehnikad kujutavad endast laste ja nende perede tervisele ja heaolule; arvestades, et lastel on õigus olla kaitstud kaubandusettevõtjate turundus- ja reklaamitegevuse eest, sealhulgas digitaalses ruumis; arvestades, et praeguste internetipõhiste toodete ja teenuste kujundus viib lapsed juba varases eas kokku sõltuvust tekitava internetisisuga; arvestades, et lastel puuduvad põhilised vajalikud oskused ja teadmised teabe turvaliseks ja usaldusväärseks tarbimiseks; arvestades, et sellel on tagajärjed laste vaimsele tervisele, sealhulgas

²⁹ Lerch, V ja Severinsson, A.N., 2019, „Feasibility Study for a Child Guarantee: Target Group Discussion Paper on Children in Alternative Care“ (Lapse garantii teostatavusuuring – Sihtrühma aruteludokument asendushooldusel olevate laste kohta).

³⁰ UNICEF ja Eurochild, november 2021, „Children in alternative care: Comparable statistics to monitor progress on deinstitutionalisation across the European Union“ (Lapsed asendushoolduses: Võrreldav statistika, et jälgida deinstitutionaliseerimise edusamme kogu Euroopa Liidus).

³¹ Euroopa Komisjon: ELi lapse õiguste strateegia, 24. märts 2021.

³² OECD, „PISA 2018 Results: What School Life Means for Students' Lives“ (PISA 2018 tulemused: Mida tähendab koolielu õpilaste elu jaoks); OECD riikide keskmiselt.

unepuudus, ärevus, depressioon, tähelepanu puudus, ja lõppkokkuvõttes ka aju arengule pikemas perspektiivis; arvestades, et suurenenud internetikasutus võib seada lapsed suuremasse ohtu, et neile võidakse internetis liiga teha, näiteks seksuaalne ärakasutamine, küberjälitamine ja küberkiusamine; arvestades, et kolmandik tüdrukutest ja 20 % poistest on viimase aasta jooksul kord kuus kokku puutunud häiriva sisuga; arvestades, et 15 % 15–17aastastest LGBTQI+ vastajatest on kannatanud seksuaalse sättumuse või soo tõttu küberahistamise all³³;

- AJ. arvestades, et ainult iga neljas laps leiab, et ühiskond üldiselt austab nende õigusi³⁴; arvestades, et lastel on raskusi õiguskaitse kättesaadavusega, kuna kohtumenetluse struktuur ei ole nende vajadustele kohandatud;
- AK. arvestades, et Euroopa maailmajaos töötab 3,6 miljonit last³⁵, peamiselt põllumajandus- ja ehitussektoris; arvestades, et on oluline võtta meetmeid lapstööjõu kasutamise kaotamiseks Euroopa Liidus ja uute lapstööjõu kasutamise juhtumite tekkimise vältimiseks, eriti kriiside kontekstis;
- AL. arvestades, et keskkonnaprobleemid, nagu reostus, saastunud maa ja joogivesi, ohustavad kõigi laste tervist, kusjuures nende mõju vaesuses ja haavatavates tingimustes elavatele lastele on ebaproportsionaalselt suur; arvestades, et laste õigust ohutule, turvalisele ja puhtale keskkonnale ning õigust keskkonnareostusest vabale tulevikule ja kaitsele kliimamuutuste negatiivse mõju eest saaks suurendada, kui liikmesriigid rakendaksid paremini ja lastekesksemalt kehtivat keskkonnaalast õigustikku;
- AM. arvestades, et mäng on laste jaoks loomulik ja kõige tõhusam viis õppida iseennast ning oma sotsiaalset ja looduslikku keskkonda tundma ning end sümboolselt väljendada; arvestades, et see on nende kognitiivse ja emotsionaalse arengu, funktsionaalse autonoomia, elustiili harjumuste, teistega suhtlemise ja konfliktide lahendamise oluline alus; arvestades, et laste osalemine ühiskonnaelus, kultuurielus, vaba aja, harrastus- ja sporditegevuses aitab otseselt kaasa nende heaolule ja aitab neil areneda;
- AN. arvestades, et rahalised piirangud takistavad ebasoodsas olukorras olevatest peredest pärit laste osalemist mitteformaalses hariduses ja koolivälises tegevuses, mis suurendab sotsiaalset ebavõrdsust varases eas;

Investeeringud ebavõrdsuse vähendamiseks

1. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles oluliselt suurendama ja tagama jätkusuutlikud ja piisavad riiklikud investeeringud poliitikavaldkondadesse, millel on otsene ja kaudne mõju laste elule, tagades universaalsed, kaasavad ja taskukohased kvaliteetsed avalikud teenused, nagu hooldamine, alusharidus ja lapsehoid, haridus, tervishoid, sotsiaalteenused, vesi ja kanalisatsioon, samuti universaalse juurdepääsu inimväärsele eluasemele, energiale, transpordile, toidule, kultuuri- ja vaba aja tegevustele ning lihtsa

³³ Euroopa Komisjon, 2021: Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia, lk 18.

³⁴ Euroopa Komisjon, 2021: Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia, lk 4.

³⁵ See on Põhja-, Lõuna-, Lääne- ja Ida-Euroopa näitajate summa: Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, 2021, „[Child labour statistical profile: Europe and Central Asia](#)“ (Lapstööjõu statistiline profiil: Euroopa ja Kesk-Aasia).

ja tasuta juurdepääsu rohelistele aladele, mida täiendavad tõhusad sihtotstarbelised lahendused, eelkõige kõige haavatavamate inimeste jaoks;

2. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama igal tasandil mehhanisme, et tagada laste, perede, hooldajate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide sisuline, turvaline ja kaasav osalemine nende poliitikate väljatöötamises, rakendamises, järelevalves ja hindamises; rõhutab, kui oluline on mitut valdkonda hõlmav lähenemisviis, mille raames kõik asjaomased sidusrühmad teevad koostööd, et töötada välja integreeritud strateegia, mille eesmärk on võidelda laste ebavõrdsuse vastu, pakkudes lastekaitse ja perede heaolu teenuseid, mille jaoks on kõige enam vaja struktuurilisi investeeringuid ja tõhusaid riiklikke kulutusi, kasutades selleks ELi ja riiklikke vahendeid;
3. rõhutab, et sotsiaalse kaasamise poliitika peab võimaldama laste üldist arengut ja iga lapse potentsiaali realiseerimist seoses tema füüsilise tervise ja heaolu, sotsiaalsete oskuste, emotsionaalse arengu, suhtlemisoskuste, üldteadmiste ning kognitiivse ja keelelise arenguga;
4. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama kvaliteetsete töökohtade loomist koos tähtajatute tööhõivevormide ja uuenduslike töövormidega, mis põhinevad tugevatel tööõigustel, inimväärsetel ja õiglasele palgal ja inimväärsetel töötingimustel, mis tagavad juurdepääsu sotsiaalsele, töötervishoiu ja tööohutuse kaitsele, ning tugevatel kollektiivläbirääkimistel kui töötajate õiguste esindamise ja kaitsmise olulisel mehhanismil; leiab, et need meetmed on vajalikud ka selleks, et suurendada hooldus- ja sotsiaalvaldkonna elukutsete atraktiivsust ja reageerida praegusele tööjõupuudusele; rõhutab, kui oluline on tagada töö- ja eraelu tasakaal, muu hulgas rasedus- ja sünnitus-, isadus-, hooldus- ja lapsehoolduspuhkuse ning vanemate ja hooldajate paindliku töökorralduse, sealhulgas näiteks vähendatud tööaja võimaldamise kaudu;
5. rõhutab, et COVID-19 kriisi ajal toimunud koolihariduse katkestused süvendasid ebavõrdsust õppimises; kutsub liikmesriike üles looma täiendavaid lühiajalisi õppeprogramme, näiteks suvekoole või eratunde, et vähendada praeguseid õpilünki, keskendudes eelkõige haavatavatest leibkondadest pärit lastele; palub liikmesriikidel lisada digioskused kõigi haridusasutuste õppekavadesse ning pakkuda õpetajatele ja õpilastele vajalikku koolitust ja seadmeid; kutsub liikmesriike üles tagama laste õigusi ja kaitset kriisi ajal, eelkõige jätkuvat juurdepääsu põhiteenustele; julgustab liikmesriike hindama varasemate kriiside ajal võetud meetmete tõhusust, et valmistada ette mitmesuguseid meetmeid, mida saab uute kriiside korral aktiveerida, kohandada ja suunata, arvestades, et mõned pandeemia ajal võetud meetmed (näiteks kodus töötamine, veebipõhine õpetamine ja sotsiaalhoolekanne/nõustamine), kuigi need olid sel ajal vajalikud, avaldasid negatiivset mõju laste ja nende perede sotsiaalse kaasatuse edendamisele;
6. tunnustab pere- ja lastetoetuste kriitilist rolli, eelkõige haavatavate leibkondade puhul, kui osa õiglastest ja kaasavatest sotsiaalkaitseüsteemidest, mida tuleb vastavalt liikmesriikide tavadele kohandada erinevate perekonnakorraldustega ning mis peavad tagama õigeaegse juurdepääsu sotsiaalkaitsele ja piisava toetuse kõigile, sealhulgas pagulaste ja rändajate lastele ja nende peredele; kutsub liikmesriike üles suurendama teadlikkust sotsiaaltoetuste saamise õiguse kohta, lihtsustama haldusmenetlusi ja

hõlbustama nende kättesaadavust, et võidelda madala kasutusmäära vastu, võideldes samal ajal vaesusega seotud häbimärgistamise ja stereotüüpide vastu;

7. kutsub ELi eelarvepädevaid institutsioone üles kasutama ära mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) eelseisvat läbivaatamist, et tugevdada ja paremini kasutada ESF+-i, Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks, Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, InvestEU-d ning taaste- ja vastupidavusrahastut, et tugevdada struktuuripoliitikat ja sotsiaalset tuge lastele ja peredele, võttes samas arvesse vaesuse valdkondadeülest olemust; kordab oma korduvaid üleskutseid suurendada kiiresti lastegarantii rahastamist, eraldades selleks ajavahemikuks 2021–2027 vähemalt 20 miljardit eurot; nõuab, et see sihtotstarbeline eelarve oleks osa läbivaadatud mitmeaastasest finantsraamistikust ja tugevdatud ESF+-st; kutsub komisjoni üles tegema lastegarantii tulemuslikuks rakendamiseks kättesaadavaks kõik kättesaadavad vahendid, sealhulgas ESF+, REACT-EU ning taaste- ja vastupidavusrahastu, ja kutsub liikmesriike üles neid täiel määral kasutama; rõhutab, et nende vahendite kasutamine peaks olema läbipaistev ja eeldama kodanikuühiskonna ja asjaomaste sidusrühmade kaasamist planeerimisse, rakendamisse ja hindamisse; kordab oma üleskutset, et kõik liikmesriigid peaksid eraldama vähemalt 5 % oma ESF+ vahenditest laste vaesuse vastu võitlemisele suunatud meetmetele ja struktuurireformidele; rõhutab, et see künnis on vaid miinimum ja et liikmesriike julgustatakse kasutama suuremat osa ESF+ vahenditest laste vaesuse vastu võitlemiseks;
8. rõhutab, et ELi rahalisi vahendeid on keeruline hallata, mis muudab need vähemate tehniliste ressurssidega organisatsioonidele kättesaamatuks; rõhutab, et paindlikumad ja lihtsamad haldusmenetlused ning investeerimine tehnilisse abisse selle lähedal, kus seda vajatakse, võib aidata suurendada inimeste ja rohkemate lapsi ja noori toetavate organisatsioonide võimestamist; rõhutab, et vastavalt ESF+ määrusele³⁶ peab enim puudust kannatavate isikute toetamiseks ettenähtud kaasrahastamise määr olema 90 %, mis peaks hõlbustama juurdepääsu kõnealusele rahastamisele nende programmide ja meetmete puhul, mille eesmärk on aidata neil elanikkonnarühmadel vaesusest pääseda;
9. rõhutab, et üldine ja pikaajaline poliitika pakub vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse mitme põhjuse eest paremat kaitset, pakkudes struktuurseid lahendusi, mida võib vajaduse korral täiendada koheste ühekordsete või ajutiste sihipäraste toetusmeetmetega, aidates kaasa perede vastupanuvõime ja iseseisvuse tugevdamisele ning laste vajaduste rahuldamisele;
10. kutsub liikmesriike üles pöörama suuremat tähelepanu avalike teenuste üldise kättesaadavuse tagamisele äärealadel, et vähendada erinevusi eri piirkondade arengutasemete vahel ning pakkuda kõigile lastele võrdset juurdepääsu kvaliteetsele haridusele, taristule ja tervishoiule;
11. kutsub liikmesriike üles rakendama õigusakte, mis kaitsevad või tugevdavad emaduse ja/või isadusega kaasnevaid õigusi ja vanemlike õigusi, võimaldades töö- ja eraelu paremat tasakaalu ning hoolduse ja kodutööde võrdsemat jaotust, võimaldades naistel pärast rasedust ja emapuhkust tööle naasta ning võimaldades pärast tööle naasmist

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, 24. Juuni 2021, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013 (ELT L 231, 30.6.2021, lk 21).

sobiva aja ja piisavad ruumid rinnaga toitmiseks; kutsub liikmesriike üles tagama struktuurilised investeeringud kergesti ligipääsetavatesse meditsiini-asutustesse, et tugevdada kvaliteetset sünnituseelset ja -järgset hooldust; rõhutab, et selle õigusakti tugevdamine võib anda suure tõuke võitlusele soolise diskrimineerimise ja palgadiskrimineerimise vastu;

12. väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu määrus, mis käsitleb vanemluse tunnustamist liikmesriikide vahel; kutsub nõukogu üles seda kiiresti vastu võtma; tuletab meelde, et vanemaks olemise õiguste killustatus kogu ELis kujutab endast majanduslikku, õiguslikku ja emotsionaalset koormust lastele ja nende peredele ning on vastuolus lapse parimate huvide põhimõttega;
13. kutsub liikmesriike üles looma nõustamisstruktuure, et toetada peresid ja tagada laste juurdepääs õigusemõistmisele; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama perekeskseid lastele suunatud poliitikameetmeid ja sekkumist, pöörates tähelepanu perekondade vajadustele ja püüdlustele kui ühiskonna ühtekuuluvuse suurendamise elemendile;
14. rõhutab, et laste vaesus ja sotsiaalne tõrjutus nõuavad elutsükli põhise lähenemisviisi kasutuselevõttu, mis aitab kaasa üle põlvkondade jätkuva vaesuse ringist väljamurdmisele ja kajastab väikelapse-, lapse- ja noorukiea erinevaid vajadusi, mõõtes ühtaegu iga lapse ebasoodsate tingimuste hulka ning tehes seeläbi kindlaks kõige ebasoodsamates tingimustes olevad lapsed ja mõõtes lisaks rahalisele vaesusele ka muudes mõõtmetes väljenduvaid ebasoodsaid tingimusi; kutsub liikmesriike üles tegema kindlaks elamiskulude kriisist mõjutatud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevad lapsed, sealhulgas kõige haavatavamas olukorras olevad lapsed, et tagada neile tõhus ja tasuta juurdepääs kvaliteetsetele põhiteenustele, nagu alusharidus ja lapsehoid, haridus ja koolipõhine tegevus, tervishoid, samuti üks tervislik söögikord koolipäevas ning tõhus juurdepääs tervislikule toitumisele ja sobivale eluasemele; kutsub komisjoni üles koostama viivitamata ambitsioonika ELi integreeritud vaesuse vastase strateegia;
15. kutsub komisjoni üles soovutama majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta iga-aastaste tsüklite raames reforme sotsiaalse kaasatuse edendamiseks ja ebavõrdsuse vähendamiseks, tugevdades avalikke teenuseid ja kaasates sotsiaalpartnereid Euroopa, riiklikul ja piirkondlikul tasandil riiklike reformikavade, riikide aruannete ja riigipõhiste soovitude väljatöötamisse ja rakendamisse; kutsub üles jälgima laste vaesuse näitajate arengut Euroopa poolaasta raames, et pakkuda kõigile liikmesriikidele piisavat teavet selle probleemi lahendamiseks; rõhutab lisaks, et avalike teenuste kärpimine on mõnes liikmesriigis kahjustanud sotsiaal- ja töötaja õigusi; kutsub liikmesriike üles suurendama investeeringuid professionaalsete hooldusteenuste kättesaadavusse ja juurdepääsetavusse, et vähendada mitteametlike hooldajate koormust ja tagada hoolduse minimaalsed kvaliteedistandardid; on seisukohal, et ebapiisavad investeeringud lastepoliitikasse kujutavad endast lapse õiguste konventsioonist tulenevate rahvusvaheliste kohustuste täitmata jätmist;
16. avaldab kahetsust, et Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas seatud eesmärgid laste vaesuse vähendamiseks on vähe ambitsioonikad, ja märgib, et see ei ole piisav, et tuua kõik haavatavad lapsed vaesusest välja; rõhutab, et COVID-19 mõju, Ukraina sõda ja elukalliduse kriis nõuavad veelgi ambitsioonikamaid eesmärgi; avaldab kahetsust, et

ainult 19 liikmesriiki on seadnud riiklikud eesmärgid laste vaesuse vähendamiseks, mis tuleb saavutada 2030. aastaks; kutsub liikmesriike üles võtma vastu ambitsioonikad eesmärgid laste vaesuse vähendamiseks, et see kaotada;

17. rõhutab vajadust võtta Euroopa poolaasta raames kasutusele sotsiaalse lähenemise raamistik, et tuvastada ja korrigeerida sotsiaalset ebavõrdsust, hinnates samal ajal lapsi käsitlevat poliitikat ja tagades Euroopa sotsiaalõiguste samba, sealhulgas tulemustabelisüsteemi tõhusa rakendamise; kutsub üles kajastama sotsiaalse lähenemise raamistiku tulemusi riigipõhistes soovitustes;

Tugev riiklik poliitika ebavõrdsuse vähendamiseks

18. rõhutab, arvestades kogu liidus esinevaid raskusi seoses juurdepääsuga alusharidusele ja lapsehoiule, vajadust suurendada investeringuid kaasavatesse ja kvaliteetsetesse alushariduse ja lapsehoiu teenustesse, jätmata tähelepanuta 0–3-aastaseid lapsi ning majanduslikult ja sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevatest peredest pärit lapsi, luues või tugevdades seega avalikku ja üldist vastust juba haridusprotsessi algusest peale ning tagades võrdsed võimalused ja võrdse juurdepääsu haridusele kõigile inimestele; rõhutab, et kogu ELis peab olema piisavalt palju võrdselt kättesaadavaid lastehoiuteenuseid; avaldab kahetsust, et nõukogu alandas komisjoni ettepanekut tagada, et vähemalt 50 % alla kolmeaastastest lastest saaks osaleda alushariduses ja lapsehoius, 45 %-le;
19. rõhutab vajadust parandada alushariduse ja lapsehoiu teenuste kvaliteeti piisavate rahaliste ja inimressursside ning lastepsühholoogia ja kronobioloogia alaseid teadmisi omava personali asjakohase pedagoogilise koolituse kaudu, et tagada laste üldine areng; rõhutab, et sellise arengu võimaldamiseks peavad liikmesriigid tagama kõnealustele töötajatele korraliku palga ja karjäärivõimalused;
20. kutsub liikmesriike üles lihtsustama juurdepääsu alusharidusele ja lapsehoiule, näiteks teavitades vanemaid olemasolevatest kohtadest või abistades haavatavaid peresid haldusmenetlustes, ning kohandama neid teenuseid tööturu tegelikkusega; tuletab meelde liikmesriikide kohustust tagada üldine juurdepääs riiklikele lapsehoiuteenustele; märgib, et kui selline juurdepääs ei ole piisav, peaksid era-, kodupõhised- ja koostöörajatised olema võimelised täiendama riiklikke alushariduse ja lapsehoiu teenuseid, tingimusel, et need vastavad täielikult samadele kvaliteedistandarditele laste üldise arengu osas;
21. kutsub liikmesriike üles tagama, et kõigil lastel oleks juurdepääs ametlikule ja mitteametlikule, avalikule, kaasavale ja kvaliteetsele haridusele, sealhulgas koolivälisele tegevusele igas vanuses, edendades nende emotsionaalset, sotsiaalset, kognitiivset ja füüsilist arengut; kutsub liikmesriike üles kehtestama asjakohaseid õpetajate ja õpilaste suhtarvusi, mis on kavandatud vajaduspõhiselt, tagades laste turvalisuse ja heaolu, maksimeerides haridussüsteemide mõju võrdsete võimaluste loomisel ja põlvkondadevahelise tõrjutuse tsükli katkestamisel;
22. rõhutab, kui olulised on investeringud riiklikku ja tasuta haridusse, et tagada individuaalne lähenemiseviis lastele, kes kuuluvad haavatavatesse sotsiaalsetesse rühmadesse; rõhutab, et selline lähenemiseviis tuleks välja töötada õpetajate, sotsiaal- ja haridusspetsialistide, perede ja kogukondade koostöös; kutsub komisjoni ja liikmesriike

- üles võitlema koolide segregatsiooni vastu ning töötama välja poliitikameetmeid, strateegiaid ja vahendeid kaasava hariduse edendamiseks; märgib, et väga piiratud ja spetsiifilistes olukordades, näiteks raskete puuete korral, võib olla vaja pakkuda lastele eriklasse või -koole, rõhutades samas, et see peaks olema viimane abinõu, sest eriklasside või -koolidega kaasneb diskrimineerimise ja tõrjutuse oht; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama konkreetsetelt kõigile puuetega inimestele juurdepääs kaasavale ja kvaliteetsele haridusele, et lahendada neid puudutavad probleemid;
23. rõhutab mõnede liikmesriikide kogemusi, mis tagavad, et õpikuid ja õppematerjale, samuti koolitransporti ja tervislikke einet, haridusliku ja kultuurilise sisuga väljasõite ja järelevalvet pakutakse tasuta; soovib laiendada seda süsteemi kõikidele liikmesriikidele, et tagada võrdne juurdepääs haridusele ja oluline rahalise toetuse vahend kõige haavatavamate perede jaoks; kutsub liikmesriike üles vahetama nende kogemuste ja programmide osas parimaid tavasid; soovib, et liikmesriigid tagaksid vähemalt haavatavas olukorras olevatele lastele juurdepääsu tervislikule tasuta koolitoidule ilma häbimärgistamise või otsese või kaudse diskrimineerimiseta; rõhutab, et abivajavad lapsed peaksid saama tasuta toiduga võrdväärset sööki ka nendel päevadel, mil nad ei ole koolis;
24. kutsub liikmesriike üles tagama üldise juurdepääsu avalikule, taskukohasele ja kvaliteetsele emade, vastsündinute ja laste tervishoiule, sealhulgas esmane ennetus, immuniseerimisprogrammid ja esmatasandi tervishoid, juurdepääs diagnoosimisele, ravile ja taastusravile ning juurdepääs kõige mitmekesisemale meditsiinilisele ja terapeutilisele eriarstiabile, tagades naistele õiguse seksuaal- ja reproduktiivtervisele, sünnitusabi ja koduviisiidid sünnituseelsetel ja -järgsel perioodil ning tagades juurdepääsu perearstidele, meditsiiniõdedele, hambaarstidele, toitumisharidustajatele, logopeedidele, silmaarstidele, perenõustamisteenustele ning psühholoogidele ja teistele vaimse tervise spetsialistidele, sõltumata vanemate etnilisest, sotsiaalsest või halduslikust staatusest; rõhutab laste vaktsineerimise väärtust ja vajadust võidelda vaktsineerimise kasulikkusega seotud väärinfo kasvulavade vastu; tunneb muret laste ravimipuuduse pärast ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama oluliste esmatasandi lasteravimite piisava tootmise ja varustamise;
25. kutsub liikmesriike üles looma partnerlussuhteid haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste vahel, et hõlbustada seda vajavate laste juurdepääsu hooldusele ja toetusele, näiteks korraldades lastele süstemaatilisi kuulmis- ja nägemiskontrolle otse koolis; kutsub liikmesriike üles hõlbustama erinevate sotsiaal-, haridus- ja tervishoiuteenuste vahelist teabevahetust laste arenguvajaduste kohta nende vanemate eelneval nõusolekul, tagades samas laste ja nende perede õiguse eraelu puutumatusse ning lapse parimate huvide austamise;
26. kutsub liikmesriike üles nõuetekohaselt kavandama, rahastama ja rakendama riiklikke strateegiaid, et tagada lastele ja nende peredele juurdepääs tervislikule ja taskukohasele toidule; tuletab meelde, et värske, taskukohase ja tervisliku toidu piiratud kättesaadavus suurendab terviseprobleeme, eelkõige madalama sissetulekuga leibkondade ja haavatavate inimeste jaoks, kes elavad kehvasti ühendatud ja halvasti teenindatud piirkondades; kutsub liikmesriike tungivalt üles lisama tervisliku toitumise oma rahvatervise strateegiatesse, soodustades toitumise mitmekesistamist ja vajaduse korral toidulisandeid, et kaitsta lapsi vaegtoitumuse või alatoitumuse negatiivsete tagajärgede

- eest; kutsub üles võtma meetmeid, et soodustada tervislike ja taskukohaste toiduainete kättesaadavust, vähendades samal ajal kõrge suhkrusisaldusega ja rasvumist põhjustavate toiduainete ja jookide tarbimist laste ja noorukite seas;
27. kutsub liikmesriike üles tagama ja tugevdama sujuvat koostööd ja piisavat rahalist toetust spetsiaalsetele toiduabiga tegelevatele valitsusvälistele organisatsioonidele ning tugevdama koostööd asjaomaste struktuuridega avalikus ja erasektoris, et tõhusamalt reageerida praeguse kriisi majanduslikele mõjudele ja paremini toetada mõjutatud peresid; rõhutab vajadust pöörata kiiresti tähelepanu praegusele toiduabi kriisile, millega seisavad silmitsi nii asjaomased struktuurid kui ka majanduslikult haavatavad pered ja nende lapsed; kutsub liikmesriike üles vahetama teadmisi ja kogemusi vanemate tööhõive toetamise kohta ELi vastastikuse õppe programmi kaudu;
 28. usub, et komisjoni vaimse tervise strateegias ja riiklikes tegevuskavades ei ole piisavalt arvesse võetud vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest tulenevaid psühholoogilisi probleeme; kutsub liikmesriike üles toetama haavatavas olukorras olevaid peresid individuaalsete ja kohandatud sotsiaalteenuste ning vaimse tervise teenuste ja psühhosotsiaalse toetuse kaudu;
 29. võtab teadmiseks komisjoni 11. mai 2022. aasta teatise „Laste ja noorte digikümnend: uus lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia“ ja nõuab üldist poliitikat, mille eesmärk on kaitsta laste vaimset tervist liigse kokkupuute eest internetisisuga ja selle liigse tarbimise eest;
 30. palub komisjonil ja liikmesriikidel aktiivselt edendada rinnaga toitmist kooskõlas WHO soovitusetega;
 31. tervitab puuetega inimeste õiguste strateegiat aastateks 2021–2030 kui konkreetset võimalust tagada puuetega inimeste võrdsed õigused ja nende täielik osalemine ühiskonnas; rõhutab vajadust tagada, et ELi poliitika ja algatuste kavandamisel, rakendamisel ja järelevalves võetakse nõuetekohaselt arvesse puudeid, eelkõige laste ees seisvaid takistusi ja probleeme; kutsub komisjoni üles kiirendama oma ettepanekut³⁷ puuetega inimestele mõeldud tipptasemel sotsiaalteenuste raamistiku kohta ning tagama, et see raamistik parandaks ka puuetega laste ja laste, kellel on puuetega vanemad, juurdepääsu tipptasemel sotsiaalteenustele; rõhutab, et hooldust vajavad puudega ja/või kognitiivsete häiretega lapsed vajavad erilisi ja sihipäraseid meetmeid, eriti kriisi ajal, ning erilisi haridus- ja hooldusteenuseid, et võidelda ebavõrdsuse ja sotsiaalse integratsiooni puudumise vastu;
 32. kutsub liikmesriike üles töötama välja erimeetmed puuetega vanemate ja puuetega laste vanemate toetamiseks ning tagama kättesaadava teabe neile kättesaadava toetuse kohta; tunnustab perekesksete väikelapse sekkumismeetmete eeliseid ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles süvalaiendama seda kõikides asjakohastes poliitikavaldkondades, näiteks laste õiguste ja puuetega inimeste kaitse poliitikas, ning edendama sellega seotud teabe ja parimate tavade vahetamist; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaasama puuetega inimeste vaatenurka ning konsulteerima sisukalt puuetega inimeste ja

³⁷ Euroopa Komisjon, mai 2022, „[Check progress on the Strategy for the Rights of Persons with Disabilities](#)“ (Puuetega inimeste õiguste strateegia edenemise kontroll).

neid esindavate organisatsioonidega meetmete kavandamisel, et tagada puuetega inimeste piisav elatustase ja sotsiaalne kaitse, eriti kriisi- ja üleminekuajal;

33. kutsub liikmesriike üles suurendama sotsiaalteenuste ja sotsiaalkaitse tõhusust, sealhulgas tegelema töötajate puudusega ja investeerima nende ametialasesse arengusse täiendkoolitusvõimaluste kaudu, samuti tagama piisava palga ja inimväärset tööttingimused;
34. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kasutama võimalikult laialdaselt Euroopa lastegarantiid sotsiaalse lahendusena, mis hõlbustab vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse all kannatavate laste ja perede sotsiaalset integratsiooni ja kaasamist, eelkõige kindlaksmääratud sihtrühmadest pärit ja kõige äärepoolseimates piirkondades elavate laste puhul; rõhutab, et olemasolevad vahendid on selgelt ebapiisavad olemasolevate struktuuriprobleemide lahendamiseks, mida on süvendanud järjestikuste kriiside kumulatiivne mõju ja avaliku sektori investeeringute puudumine; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama investeeringuid ning tugevdama lastekaitseüsteeme ja sotsiaalhoolekande teenuseid, et võimaldada lastegarantii kiiret rakendamist uute kriiside ja abivajavate laste arvu suurenemise³⁸ kontekstis;
35. kordab oma palvet liikmesriikidele, kes ei ole veel avaldanud oma riiklikku tegevuskava Euroopa lastegarantii raames, seda teha, et abivajavad lapsed saaksid sellest viivitamata kasu; kutsub liikmesriike üles vaatama korrapäraselt läbi ja ajakohastama oma riiklikke tegevuskavasid, täitma oma poliitilisi kohustusi põhjalike ja ambitsioonikate meetmetega ning kehtestama järelevalve- ja hindamissüsteeme, kehtestades selged, mitut valdkonda hõlmavad ja võrreldavad mõõdikud, investeerides tõhusasse ja tulemuslikku andmete kogumisse ning konkreetsematesse eesmärkidesse ja kajastades lastegarantii eesmärke; kutsub liikmesriike üles tagama sidusust ja sünergiat Euroopa lastegarantii kui vaesuse vastu võitlemise strateegia ja tugevdatud noortegarantii kui aktiivse tööturupoliitika vahel, et hõlmata kogu vanusevahemikku alates sünnist kuni täiskasvanueani;
36. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama sotsiaalset toetust, mis on suunatud spetsiaalselt töötutele vanematele või palgavaesuse lõksu jäänud vanematele, eelkõige garanteeritud miinimumsissetuleku kaudu; kutsub komisjoni üles tegema subsidiaarsuse põhimõtet järgides ettepanekut miinimumsissetuleku raamdirektiivi kohta, milles sätestatakse ühised miinimumstandardid ja meetodid, et tagada kättesaadavad, soodustavad ja piisavad miinimumsissetuleku kavad;
37. rõhutab õigust inimväärsele, taskukohasele, kaasavale, energiatõhusale ja kvaliteetsele eluasemele, mis vastab laste ja nende perede vajadustele ning tagab nende heaolu, eraelu puutumatus ja elukvaliteedi; taunib eluasemepoliitikat, mis mitmes liikmesriigis ajab peresid linnadest välja, moonutab sotsiaalsusmehhanisme ja nõrgestab esmaseid tugivõrgustikke, suurendades seeläbi laste tõrjutust; kutsub liikmesriike üles edendama riiklikku eluasemepoliitikat, millega võideldakse kinnisvaraga spekulatsioonide vastu, investeeritakse sotsiaalsesse ja jätkusuutlikku eluasemesse ning tagatakse õigus sellele;

³⁸ Save the Children Europe, 2023, „[Guaranteeing Children’s Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do](#)“ (Laste tuleviku tagamine – kuidas COVID-19, elukallidus ja kliimakriis mõjutavad vaesuses elavaid lapsi ja mida Euroopa valitsused peavad tegema).

kutsub komisjoni üles töötama välja ambitsioonikat kava kõigi ELi kodanike eluasemevajaduste rahuldamiseks, toetama sotsiaaleluruumide arendamist, muutes samal ajal eluasemetoetused kättesaadavamaks, ning kaotama kodutuse 2030. aastaks ennetavate ja eluasemepõhiste strateegiate abil; tuletab meelde, et halvenev elamufond – mis mõjutab energiatõhusust – ja energiahindade tõus jätavad lapsed ja nende pered haavatavaks;

38. kutsub liikmesriike üles hindama inflatsiooni ja elukalliduse tõusu mõju erinevatele sotsiaal-majanduslikele rühmadele, et töötada välja sihtotstarbelised meetmed kõige haavatavamate leibkondade jaoks, eelkõige seoses toidu, energia, transpordi, internetiühenduse ja muude oluliste kaupadega, võttes arvesse laste ja soolise võrdõiguslikkusega arvestavat lähenemisviisi, et vähendada elukalliduse tõusu mõju lastele ja nende peredele ning võidelda selle vastu rahaliselt; kutsub liikmesriike üles töötama välja sihipäraseid meetmeid nende mõjude vähendamiseks ning hõlbustama sotsiaaltoetuste ja palkade kohandamist vastavalt inflatsioonile;

Võitlus diskrimineerimise ja sotsiaalse tõrjutuse vastu

39. mõistab hukka kõik lastega seotud vägivalla, väärkohtlemise, ärakasutamise ja hooletuse vormid, sealhulgas internetis, samuti naistevastase vägivalla, perevägivalla ja soolise vägivalla; kutsub liikmesriike üles töötama välja, tugevdama ja rakendama lastele ja teistele ohvritele suunatud integreeritud ennetus- ja kaitsesüsteeme vägivalla, väärkohtlemise, ärakasutamise ja hooletuse kaotamiseks; rõhutab, et need süsteemid tuleks välja töötada koostöös kõigi asjaomaste avalike teenustega (sh koolid ja tervishoiuasutused), mis võimaldab kiiret reageerimist, mis kaitseb lapsi, ning annab lastele rohkem võimalusi ja edendab nende parimaid huve; kutsub liikmesriike üles pöörama erilist tähelepanu lastevahelisele vägivallale, sealhulgas kübervägivallale ja kiusamisele, ning vahetama selles valdkonnas parimaid tavasid, et töötada välja tõhusad meetmed lastele avalduvate negatiivsete tagajärgede vältimiseks;
40. mõistab hukka kõik diskrimineerimise vormid; rõhutab, et diskrimineerimine mõjutab otseselt lapsi ja nende peresid, takistades nende juurdepääsu tööturule, eluasemele ja olulistele teenustele; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama üldsuse teadlikkust, et lõpetada haavatavas olukorras olevate laste ja perede häbimärgistamine, stereotüüpne käsitlemine ja sotsiaalne tõrjutus, et inimesed mõistaksid, et peredel ei pruugi olla kontrolli neid haavatavaks muutvate asjaolude üle;
41. taunib asjaolu, et vaesuse tsüklil roma perekondades viib sageli selleni, et roma lapsed on sotsiaalkaitseasutustes ülesindatud võrreldes muude kui roma lastega; rõhutab asjaolu, et roma lapsed ja nende pered kannatavad kriisi ajal sageli esimesena; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles pöörama lastegarantii rakendamisel erilist tähelepanu ainulaadsetele probleemidele, millega puutuvad kokku roma lapsed, kes kogevad sageli äärmist vaesust, tõrjutust ja diskrimineerimist kõigis eluvaldkondades; kutsub liikmesriike üles seadma prioriteediks tõhusad meetmed ja konkreetsete tegevused perekonna olukorra, laste elutingimuste, tervise ja heaolu ning varajase õppe parandamiseks ja vastutustundliku vanemluse edendamiseks romasid käsitleva ELi strateegilise raamistiku rakendamisel;

42. rõhutab vajadust investeerida pagulastest ja rändajatest laste, eelkõige saatjata alaealiste ja kodakondsuseta laste ning nende perede toetamisse ja järelmeetmete võtmisse ning tagada piisav arv kvalifitseeritud hooldajaid, kvaliteetsed vastuvõtuasutused ja külalislahked kogukonnad, et vähendada ebavõrdsust ning edendada laste ja nende perede sotsiaalset kaasatust; rõhutab vajadust tagada, et kõik asjakohased poliitikameetmed ja otsused oleksid kooskõlas ELi lapse õiguste strateegiaga; soovib, et saatjata laste ja noorte varjupaigataotlejate kaasamise protsessiga minimeeritaks institutsionaliseerimist;
43. soovib liikmesriikidel töötada välja ennetava sotsiaalpoliitika, et võidelda laste institutsionaliseerimise algpõhjustega, tagades, et laste institutsionaliseerimine ei ole tingitud vaesusest ja tõrjutusest; kutsub liikmesriike üles tagama, et laste ja noorte institutsionaliseerimine toimuks ainult viimase võimalusena, ning investeerima laste ja noorte paigutamisse asendushooldussüsteemidesse, et hõlbustada üleminekut asutusepõhiselt hoolduselt perepõhisele ja kogukonnapõhisele hooldusele, järgides täielikult ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis, ÜRO lapse õiguste konventsioonis ja muudes olulistest inimõigustealastes õigusaktides sätestatud kohustusi;
44. kutsub liikmesriike üles pöörama erilist tähelepanu lapstööjõu probleemidele Euroopas ja hindama võimalikku mõju lapstööjõule, mis tuleneb eelarvekärbetest hariduses ja koolituses, samuti sotsiaalpoliitikas ja perede toetamises; tervitab selles mõttes soovitusi³⁹ lapstööjõu kasutamise põhjuste likvideerimiseks; kutsub liikmesriike üles tagama, et tööinspeksioonidel oleksid piisavad vahendid andmete kogumiseks, lapstööjõu kasutamise jälgimiseks ning ennetus- ja parandusmeetmete võtmiseks;
45. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles osalema aktiivselt võitluses lastega kaubitsemise vastu mis tahes ärakasutamise eesmärgil, sealhulgas töö, sunniabielse, ebaseadusliku lapsendamise, ebaseadusliku tegevuse ja seksuaalse ärakasutamise eesmärgil;

Iga lapse õigus puhtale, tervislikule ja jätkusuutlikule keskkonnale, osalemisele ja mängule

46. rõhutab asjaolu, et keskkonnareostus ja kliimamuutused mõjutavad ebaproportsionaalselt madalama sissetulekuga elanikkonnarühmi ning et seetõttu on terviseprobleemid sagedasemad, oodatav eluiga on madalam ja laste eluvõimalused väiksemad; rõhutab, kui oluline on kohandada eluasemed, hooldus- ja haridusasutused kliimahädaolukordadega ning süvalaiendada lastekeskset lähenemist sellele probleemile, sealhulgas nende asutuste kaasamist seotud tegevusse ja kliimapöörde jaoks vajalike oskuste omandamist; kutsub liikmesriike üles võtma kliimamuutustega kohanemise ja kliimamuutuste leevendamise kavade koostamisel arvesse eespool nimetatut, lisades laste ja noorte jaoks konkreetseid lahendused, tagades õiguse turvalisele, ohutule ja puhtale keskkonnale ning tagades noorte põlvkondade teadlikkuse tõstmise;
47. rõhutab ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatud õigust kultuurile, spordile ja vaba aja veetmisele ning juurdepääsu vabas õhus viibimisele ja tervislikule keskkonnale kõigile lastele; kutsub liikmesriike üles edendama asjakohaseid kooliväliseid ja vaba aja tegevusi, mis võimaldavad kõigil lastel, sõltumata nende sotsiaal-majanduslikust

³⁹ ILO–UNICEF, 2021, „Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward“ (Lapstööjõu kasutamine: 2020. aasta üldhinnangud, suundumused ja edasised sammud).

taustast ja perekondlikust olukorrast, osaleda pärast kooli ja koolivaheaegadel füüsiliselt ja vaimselt stimuleerivatel tegevustel; julgustab liikmesriike kasutama olemasolevaid Euroopa vahendeid, et edendada ebasoodsas olukorras olevatest leibkondadest pärit laste võrdset osalemist koolivälises ja vaba aja tegevuses; kutsub liikmesriike üles kehtestama poliitikaid, mis võimaldavad vanematel toetada oma lapsi väljaspool lastehoiuasutust kogu lapsepõlves, eelkõige varases lapsepõlves;

48. rõhutab, kui oluline on ELi tugevdatud spordistrateegia, mis julgustab lapsi ja noori osalema spordis ja kehalises kasvatuses, sõltumata nende sotsiaal-majanduslikust taustast, ning nautima vabas õhus olemist, sõltumata nende vanusest ja kehalisest ettevalmistusest; rõhutab spordi kesket rolli laste tervise vastupanuvõime parandamisel ja krooniliste haiguste ennetamisel; kordab, et meeskonnasport on sotsiaalse kaasatuse edendaja;
49. soovib komisjonil ja liikmesriikidel töötada välja suunised, et toetada laste osalust otsuste tegemise protsessis, ning kehtestada mehhanismid, millega edendada laste osalemist nende elu mõjutavate otsuste tegemises, ning võimaldada ja julgustada laste teadlike seisukohtade väljendamist, tagades, et need kajastuvad peamistes lapsi mõjutavates otsustes;
50. soovib, et komisjon ja liikmesriigid rõhutaksid oma lastepoliitikas või lapsi mõjutavas poliitikas õigust mängule ja vaba aja veetmisele kui laste üldise arengu struktuuri elementi, luues taristu ja programmid, mis kajastavad selle õiguse tähtsust;

o

o o

51. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Laste täielik areng, tagades, et nad kasvavad terveks, uudishimulikuks, proaktiivseks ja lugupidavaks maailma suhtes, kus nad elavad, on oluline õiglasema, võrdsema ja progressiivse tuleviku tagamiseks. Liikmesriikide kohustus on töötada välja seda tagavad üldised ja struktuursed poliitikameetmed ning Euroopa Liit saab anda oma panuse, nimelt territoriaalset ja sotsiaalset ühtekuuluvust edendavate vahendite ümberjaotamise ning selliste konkreetsete programmide määratlemisega, mis võivad aidata kaasa terviklikule sotsiaalsele reageerimisele.

Poliitikameetmed, millega tugevdatakse investeringuid universaalsesse, avalikku ja kvaliteetsesse haridusse ning tervishoiu- ja sotsiaalkindlustusteenustesse. Poliitikameetmed, millega soodustatakse spordis ja kehalises kasvatuses osalemist, suurepärase välitingimuste nautimist ja juurdepääsu kultuurile. Poliitikameetmed, millega edendatakse laste osalemist ning lastele ja noortele kodakondsuse andmise kavasid. Poliitikameetmed, millega tagatakse piisav reageerimine vägivallale. Poliitikameetmed, millega tagatakse mugav eluase. Poliitikameetmed, millega aidatakse kaasa kestlikule keskkonnale. Poliitikameetmed, millega keskendutakse laste võõrandamatule õigusele mängida.

Esimestel eluaastatel on otsustav mõju laste terviklikule arengule, kuna nad arendavad neil esimestel eluaastatel olulisi oskusi.

Oluline on tagada avalikul võrgustikul põhinev tasuta päevahoid kõigile alla kolmeaastastele lastele, tehes lõpu diskrimineerimisele, mis tuleneb paljude perede raskustest lastehoiu leidmisel, mis sunnib neid valima ebakindlaid lahendusi. Samuti on oluline tagada juurdepääs tasuta eelkoolile kõigile lastele alates kolmandast eluaastast. Kõigi tasandite haridussüsteemides tuleks edendada universaalset kultuuri, mis keskendub üksikisikute terviklikule arengule.

Isegi liikmesriikides, kus õigus tervisele on seadusega sätestatud, ei ole paljudel lastel kättesaadavate avalike teenuste puudumise tõttu juurdepääsu piisavatele tervishoiuteenustele. Vaja on investeerida universaalsesse ja tasuta avalikesse tervishoiuteenustesse, millega tagatakse lastele riiklik tervishoid kõigis valdkondades ja igas olukorras.

Viimastel aastatel on vaktsineerituse määr vähenenud, mis seab ohtu peamise kaitse raskete haiguste vastu, mis on aidanud kaasa ELis likvideerituks peetud haiguste taastekkele. Tuleks edendada kampaaniaid, et võidelda vaktsiinidega seotud negatiivsuse ja väärinfo vastu.

Rinnaga toitmine toob laste ja emade tervisele tohutut kasu. Vaja on poliitikat, et edendada ja võimaldada rinnaga toitmist alates sünnist kuni esimese kuue kuuni, nagu on soovitanud WHO, sealhulgas nähes ette emapuhkuse ning naiste tööle naasmisel sellega kaasnevad õigused.

On vaja tugevdada riiklikke sotsiaalkindlustussüsteeme, et tagada selliste peretoetuste ja muude (lapsegarantiiga suurendatud või mitte suurendatud) toetuste universaalsus, mis täiendavad perekonna sissetulekuid, näiteks miinimumpalga hüvitised, eriti lastega perede puhul.

Euroopas on iga viies laps mingit laadi seksuaalse vägivalla ohver ja enamik väärkohtlemist

leiab aset hüpoteetilises usaldusraamistikus, näiteks peredes või nendega seotud institutsioonides. Lapsed moodustavad ELis umbes neljandiku inimkaubanduse ohvritest, kellest enamik on seksuaalse ärakasutamise ohvriks langenud tüdrukud.

Kõigil lastel on õigus olla kaitstud väärkohtlemise, vägivalda, lapstööjõuna kasutamise ja hooletussejätmise eest. Uuringud näitavad, et finantsurve peredes ja avalikesse teenustesse investeerimise puudumine seavad lapsed suuremasse ohtu.

Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse struktuurse probleemi lahendamiseks on vaja poliitikameetmeid. ELis on ohus peaaegu 25 % lastest. Lastel, kes kasvavad üles vaesuses või sotsiaalse tõrjutuse ohvritena, on raskem koolis edu saavutada, jääda terveks ja jõuda hilisemas elus oma täieliku potentsiaalini, mis põlistab vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse tsükli.

Mitmed organisatsioonid osutavad nn kokkuhoiumeetmetele (laste ja perekondade sotsiaalse toetuse märkimisväärne vähendamine, töötuse suurenemine ja ebakindlate töölepingute massiline kasutamine, maksude suurendamine) kui vaesuse suurenemise peamisele põhjusele, märkides, et 2008.–2013. aasta finantskriisile reageerimiseks tehtud eelarvekärped suurendasid ebavõrdsust ja halvendasid laste elutingimusi ning et neid tegureid on süvendanud COVID-19 pandeemia, sellest tulenev inflatsioon ja sõja eskaleerumine Ida-Euroopas.

Laste vaesus on mitmemõõtmeline nähtus, mis tuleneb perekonna vaesusest ja nõuab seetõttu mitmemõõtmelist reageerimist, mis hõlmab tingimata tööhõive ja töökohakindluse suurendamist, palkade suurendamist ja avalikesse teenustesse investeerimist.

Selleks, et lastel oleksid õigused, peavad ka vanematel olema õigused. Mitte ainult vanematel ei ole õigus olla oma laste kasvades nende kõrval, ka lastel on sellele õigus. Laste õigustest ei saa rääkida, rääkimata vanemate palkadest, tööajast ja töökohta stabiilsusest. See võib hõlmata eelkõige tööd, et teha lõpp ebakindlatele töölepingutele, reguleerimata tööajale, halvasti tasustatud tööle, madalale palgale, palgadiskrimineerimisele ning kõrgetele eluaseme-, transpordi-, lastehoiu-, haridus- ja tervishoiukuludele, mis moodustavad märkimisväärse osa töötavate prede sissetulekust.

Puuetega lastega peredel ja puudega vanematel on suurem tõenäosus sattuda vaesusesse ja neil on raskusi tööturule sisenemisega.

Laste saamine ei saa olla kellelegi peale surutud valik, kuid see täidab sotsiaalset funktsiooni, mida ühiskond peab toetama. Vanemate ja laste õigustest rääkimine peab hõlmama emadus- ja isadusõiguste rikkumisega tegelemist. Need õigused peavad olema tagatud raseduse ja sünnitusjärgsel ajal, rinnaga toitmise ajal, haigena või muus põhjendatud olukorras. Liikmesriikides kehtivaid õigusakte ei rakendata kaugeltki veel tegelikult, alustades ettevõtetest ja töökohtadest. Nende õiguste austamine ja laiendamine on hädavajalik, eelkõige tagades ema- ja isapuhkuse täispalgaga vähemalt lapse esimesel kuuel elukuul.

Lapsi, nende vanemaid, kasuperesid ja hooldajaid tuleb kaitsta diskrimineerimise eest soo, nahavärvuse, seksuaalse sättumuse, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusliku, etnilise või sotsiaalse päritolu, rahvusvähemusse kuulumise, rikkuse, sünnipära, puude, vanuse või mis tahes muu seisundi alusel.

Lastel on vaja aega, et magada, suhelda pere ja sõpradega, olla õues, osaleda mitmesugustes kultuuri-, spordi- ja mängudega seotud tegevustes. Mängimine on kasvamise jaoks

hädavajalik ja see on õigus.

Lastel on õigus olla lapsed, kasvada terve ja õnnelikuna. Nende peredel on õigus nende kasvamise kõrval olla.

LISA: RAPORTÖÖRILE TEAVET ANDNUD ÜKSUSTE VÕI ISIKUTE LOETELU

Loetelu koostamine on vabatahtlik ning selle eest vastutab ainuisikuliselt raportöör. Raportöör sai raporti projekti koostamisel teavet järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Erradicar a pobreza
Prochild colab
Confederação Nacional das Associações de Pais
Associação Portuguesa de Famílias Numerosas
Laboratório de Estudos Sociais sobre o nascimento - nascer.pt
Movimento Democrático de Mulheres
ISCTE-IUL
Gabinete Desenvolvimento social da Fundação Nossa Sra do Bom Sucesso
CONFEDERAÇÃO GERAL DOS TRABALHADORES PORTUGUESES - INTERSINDICAL NACIONAL / CGTP-IN
Comissão para a Igualdade entre Mulheres e Homens
UDIPSS Lisboa - União Distrital das Instituições Particulares de Solidariedade Social de Lisboa

28.9.2023

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS

tööhõive- ja sotsiaalkomisjonile

laste ja nende perede ebavõrdsuse vähendamise ja sotsiaalse kaasatuse edendamise kohta
kriisi ajal
(2023/2066(INI))

Arvamuse koostaja: Ewa Kopacz

ETTEPANEKUD

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub vastutaval tööhõive- ja sotsiaalkomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. märgib, et kriisid ei ole sooneutraalsed ning mitme järjestikuse kriisi, nagu COVID-19 pandeemia, Ukraina-vastase agressioonisõja, kliimamuutustega seotud katastroofide ja praeguse elukalliduse ja energiakulude tõusu mõjud on süvendanud sotsiaalset ja soolist ebavõrdsust ELis ning avaldanud halba mõju lastele ja nende perekondadele seoses elamistingimuste, sissetuleku ja töö saamisega ning juurdepääsuga tervishoiule, hariduse ja oskuste omandamisele, eluasemele, põhitoodetele ja -teenustele ning hooldus- ja sotsiaalteenustele ehk seoses nende üldise heaoluga;
2. on seisukohal, et nn kokkuhoiumeetmed (sh laste ja perekondade sotsiaalse toetuse märkimisväärne vähendamine, töötuse suurenemine ja ebakindlate töösuhete massiline kasutamine, maksude suurendamine) ja 2008.–2013. aasta finantskriisile reageerimiseks tehtud eelarvekärped süvendasid ebavõrdsust ja halvendasid laste elamistingimusi;
3. rõhutab, et praegune elukalliduse kriis on tõsiselt ohustanud naiste elatusvahendeid, tervist ja heaolu, seades ohtu nende enda ja nende perekondade juurdepääsu eluasemele, piirates nende ostujõudu ja võimet osta toitu ning suurendades energiaostuvõimetust, sotsiaalset tõrjutust ja ebavõrdsust; rõhutab, et läbipõimunud diskrimineerimise all kannatavad naised ja lapsed kogeavad põhilistele sotsiaalteenustele juurdepääsul lisatakistusi; rõhutab, et nendele teenustele juurdepääsul tuleb eritähelpanu pöörata kallutatuse ja püsivate stereotüüpide mõjuga tegelemisele ning tegeleda tuleb ka lapsevanemate vaesuse tagajärgedega, sest need viivad laste vaesusele; rõhutab, et naiste toetamise meetmetesse investeerimine parandab ka nende laste elamistingimusi; märgib selles kontekstis, et üksikvanematel on suurem kriisist tingitud vaesuse oht ja nad kannavad vaesust suurema tõenäosusega põlvest põlve edasi ning et naised moodustavad 85 % üksikvanemaga peredest; kutsub liikmesriike üles toetama energia, transpordi ja muude oluliste kaupade hindade jälgimise meetmeid, et vähendada elukalliduse kasvavat mõju eriti naistele, lastele ja nende perekondadele;

4. tuletab meelde, et COVID-19 pandeemia tekitas iseäranis haavatavas olukorras olevatele lastele raskusi, sest see häiris nende igapäevaseid harjumusi ja sotsiaalseid suhteid, ning süvendas olemasolevat soolist ebavõrdsust, eriti mis puudutab tasustamata hooldustööd ning töö- ja eraelu tasakaalu puudumist, ning tõi kaasa topeltkoormuse paljudele naistele, kel olid pikemad tööpäevad ja kodus lisaks mitteametlik hoolduskohustus¹; juhib tähelepanu sellele, et kriisi ajal mõjutab naised ja eriti tööturul olevaid naisi ebaproportsionaalselt nende sotsiaal-majanduslik kontekst, nagu juhtus COVID-19 kriisi ajal, mil 42 % 15–24aastastest naistest, 34 % 25–39aastastest naistest ning 27–29 % 40–54aastastest ja 55aastastest ja vanematest naistest ei saanud töötada soovitud tasustatud kutsealal²; märgib, et ebaproportsionaalselt suur osa koormusest langes kaugtööd tegevatele naistele, kelle elu raskendas vajadus ühendada töö, lapsehoid ja majapidamistööd; on seisukohal, et COVID-19 kriisi tagajärjed mõjutasid töötuse määra liikmesriikides, eelkõige naiste hulgas; on seetõttu seisukohal, et selle olukorraga tegelemisel ja lahenduste otsimisel on vaja käsitleda naiste vaesuse mõõdet; rõhutab, et sellised kriisid nagu COVID-19 pandeemia on süvendanud olemasolevat ebavõrdsust, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õigustega seotud teenusete puhul või on põhjustanud kriitilise olukorra nende õiguste kasutamisel;
5. rõhutab, et kliimamuutused mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi, kes on vähem võimelised reageerima kliimamuutuste ning keskkonna ja loodusõnnetustest tulenevale suuremale ohu ja koormusele, sest neil on ebavõrdne juurdepääs ressurssidele, haridusele ja töövõimalustele, samuti valitsevatele sotsiaalsetele ja kultuurilistele normidele, ning nad seisavad silmitsi läbipõimunud diskrimineerimisega³; juhib tähelepanu sellele, et kliimakriis ja selle mõju juba süvendavad seda ebavõrdsust ja teevad seda jätkuvalt ka edaspidi;
6. märgib, et pingutused tõeliselt võrdse ühiskonna loomiseks, sealhulgas soolise võrdsuse poliitika, ei ole kriisi ajal sageli piisavad; kutsub liikmesriike üles seadma esikohale sellised poliitikameetmed ja investeeringud, mille abil võideldakse selliste kriiside ebasoodsa mõju vastu lastele, naistele ja nende perekondadele, sealhulgas need, mis tagavad juurdepääsu kvaliteetsetele hooldus-, haridus-, tervishoiu- või eluasemeteenustele ning kaitsevad soolise vägivalla ohvreid; rõhutab süstemaatilise soolise perspektiivi tähtsust probleemide ja nende erineva mõju analüüsimiseks ning terviklike ja õiglaste lahenduste leidmiseks; võtab teadmiseks COVID-19 pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju ja sellest tuleneva naistevastase vägivalla kõigi liikide sagemise, nagu on märgitud mitme liikmesriigi aruannetes, mis koostati COVID-19 liikumispäevade ajal ja pärast seda ning milles toodi esile see, et kodu- ja sooline vägivald, sealhulgas füüsiline, psühholoogiline ja kübervägivald on muret tekitavalt suurenenud; juhib tähelepanu sellele, et see mõjutab ja ohustab ka lapsi; juhib tähelepanu vägivalla ohvriks langemise ohule mõne haavatava rühma puhul, nagu naissoost varjupaigataotlejad ja LGBTQIA+ kogukond; rõhutab vajadust suurendada kõiki nii avaliku kui ka erasektori vahendeid, et tegeleda olukordadega, mis ohustavad lapsi, noori, eakaid ja puuetega inimesi, ning toetada vaesuse ohus olevaid rühmi; nõuab

¹ Euroopa Parlamendi 5. juuli 2022. aasta resolutsioon „Euroopa hooldusvaldkonna ühismeetmed“ (ELT C 47, 7.2.2023, lk 30).

² Euroopa Parlamendi avaliku arvamuse jälgimise üksus, „Flash Eurobarometer 2022 – Women in times of Covid-19“ (Eurobaromeetri kiiruuring 2022 – Naised COVID-19 ajal), märts 2022.

³ Euroopa Parlamendi 17. veebruari 2022. aasta resolutsioon ELi prioriteetide kohta ÜRO naiste staatuse komisjoni 66. istungjärguks (ELT C 342, 6.9.2022, lk 276).

Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) tugevdamist, et seada prioriteediks võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu; rõhutab vajadust eraldada rohkem rahalisi vahendeid meetmetele, mille eesmärk on ennetada soolist vägivalda ja võidelda selle vastu kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi tegevussuuna Daphne raames;

7. märgib, et ebavõrdsuse vähendamiseks ja sotsiaalse kaasatuse edendamiseks on äärmiselt oluline kaotada igasugune diskrimineerimine, tagada pikaajalised poliitikameetmed ja teenused, millega edendatakse inimväärsete töökohtade ja õiglase palga saamist, kaotatakse palga- ja pensionilõhe, kaitstakse vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse mitmesuguste põhjuste eest, hõlbustatakse lapsevanemate tööenaasmise võimalusi ning edendatakse töö- ja eraelu tasakaalu, sh tagades vanemate juurdepääsu taskukohastele ja kvaliteetsetele lapsehoiu- ja pikaajalise hoolduse teenustele ning hooldus-, majapidamis- ja lapsehoiukohustuste võrdse jagamise perekonnas; juhib tähelepanu sellele, et alusharidus kui kvaliteetse ja professionaalse lapsehoiu komponent ei võimalda mitte ainult vanemate töötamist, vaid samuti toob eelkõige kasu lapse sotsiaalsele ja psühholoogilisele arengule; kutsub liikmesriike üles püüdlema selle poole, et saavutada üldine tervisekindlustus, nagu on määratlenud WHO, ja pakkuda kõigile naistele sünnituseelset ja -järgset hooldust;
8. tuletab meelde, kui oluline on hoolduskohustuste võrdne jagamine kodus, sest see võimaldab hoolduskohustustega naistel olla tööturul rohkem esindatud ning parandada oma elamistingimusi ja sotsiaalset kaasatust; märgib, et hoolduskohustuste jaotusega seotud soostereotüübid ja -normid mitte ainult ei heiduta mehi täielikult osalemast laste kasvatamises ja hoolduses selle laiemas tähenduses, vaid kahjustavad ka naisi ja nende heaolu ning nende karjääri arengut⁴; märgib, et hoolduskohustustega isikutel peaks samuti olema õigus taotleda paindlikku tööaja korraldust, nagu tööaja vähendamine, paindlik tööaeg ja kaugtöö; rõhutab, et töö- ja eraelu igakülgse tasakaalu saavutamise meetmed on olulised, et tagada hoolduskohustuste võrdne jaotus naiste ja meeste vahel ning tegeleda sissetulekute ja tööhõive erinevustega; märgib, et töö- ja eraelu tasakaalu saavutamine sõltub sellest, kui kättesaadavad ja juurdepääsetavad on kvaliteetsed hooldusteenused;
9. tuletab meelde, et 2021. aastal vastas 27,9 % EL 27s tööjõu hulka mittekuuluvatest 25–49 aastastest naistest, et kohustus hoolitseda laste või hooldust vajavate täiskasvanute eest on peamine põhjus, miks nad tööd ei otsi⁵; juhib tähelepanu sellele, et naiste tööhõive suurenemine aitab kaasa ka ELi elanikkonna vananemisest tulenevate probleemide lahendamisele ja liikmesriikide majandusliku stabiilsuse parandamisele; tuletab meelde, et sooline tasakaalustamatus hoolduses ja tööhõives võib põhjustada soolist pensionilõhet ja suuri erinevusi vanemaeliste vaesuse määras; märgib, et lastega perekondi mõjutab tööturule juurdepääsu puudumine ja sissetulekute ebavõrdsus rohkem; märgib, et kuigi lasteta meeste ja naiste tööhõivemäära protsentuaalne erinevus

⁴ Euroopa Komisjon, „[Women’s situation in the labour market](#)“ (Naiste olukord tööturul), vaadatud 2. oktoobril 2023.

⁵ Eurostat, andmebaasi tabel LFSA_IGAR, „Inactive population not seeking employment by sex, age and main reason – Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons – from 15 to 64 years old“ (Tööturult kõrvale jääv elanikkond soo, vanuse ja peamise põhjuse kaupa – Puuetega täiskasvanute ja laste või teiste pereliikmete eest hoolitsemine või isiklikud põhjused – 15–64aastased), viimati ajakohastatud 14. septembril 2023.

on 1 %, on see määr alla kuueaastase lapse vanemate puhul 21 % ja kolme lapsega vanemate puhul 37 %⁶; on seisukohal, et üksikvanemaga perekondi, eriti üksikemaga perekondi, ohustab vaesus või sotsiaalne tõrjutus rohkem (42,1 % võrreldes 29,6 %-ga leibkondades, kus on kaks täiskasvanut ja kolm või enam last), mis on seotud vaesuse feminiseerumisega, naiste üleesindatusega ebakindlatel töökohtadel ja osalise tööajaga töötamisel, ebaproportsionaalse ajaga, mida naised kulutavad tasustamata tööle, naiste tööelukatkestustega, et hoolitseda laste või teiste pereliikmete eest, ning soolise palgalõhega⁷; rõhutab, kui tähtis on ettepanek võtta lisameetmeid lapsevanemate ja hooldajate kaitsmiseks diskrimineerimise ja vallandamise eest, nagu on märgitud töö- ja eraelu tasakaalustamise õigusaktides, mis on osa Euroopa sotsiaalõiguste sambast; innustab soodustama perepuhkuste ja paindliku töökorralduse sooliselt tasakaalustatud kasutamist;

10. kutsub liikmesriike üles kehtestama tervikliku reeglistiku, millega keelatakse pidev tava küsida töövestlustel naistelt rasedaks jäämise või raseduse kohta töökohale kandideerimise ajal; rõhutab, et see on töökohal ahistamise vorm, ja mõistab hukka surve, mida see avaldab töötavatele emadele;
11. rõhutab naiste suurt panust tööhõive-, kultuuri-, hariduse, teaduse ja teadusuuringute valdkonnas; tunnustab kunsti- ja kultuurivaldkonnas ning mikro- ja väikestes põllumajandus- ja maapiirkondade ettevõtjates töötavate naiste elamistingimuste tõsist halvenemist, mis on tingitud investeringute ja toetuse puudumisest majandus- ja kultuuritegevuses;
12. on seisukohal, et naised on suuremas vaesuse ohus kui mehed ning et naiste vaesuse vastu võitlemine ei ole mitte ainult omaette oluline, vaid tähtis ka laste vaesuse vähendamise püüdlustes; tuletab meelde, et menstruatsioonivaesus, nimelt piiratud juurdepääs hügieenitoodetele, mõjutab Euroopas ligikaudu igat kümnendat naist; rõhutab, et häbi, ravimata menstruatsioonivalu ja diskrimineerivad tavad põhjustavad tütarlaste koolist väljalangemist ning seda, et tütarlapsed käivad vähem koolis ja naised vähem tööil; rõhutab, et menstruatsioonihügieeni ja emade haigestumuse, suremuse ja viljatuse, suguhaiguste/HIV ja emakakaelavähi vaheliste seoste mõistmine on tervisealase ebavõrdsuse kaotamisel keskse tähtsusega ning võib toetada haiguste varajast avastamist ja elude päästmist; märgib, et 2021. aastal elas ELis 24,4 % (alla 18aastastest) lastest (19,8 miljonit) vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus; märgib, et mõnes riigis ületab see näitaja 30 %; on seisukohal, et lastel, kes kasvavad üles vaesuses, on raskem olla koolis edukas, olla terve ja kasutada hilisemas elus täielikult ära oma potentsiaali; märgib, et sotsiaalsed investeringud individuaalsetesse võimetusse laste esimestel eluaastatel on eriti kasulikud ebasoodsa taustaga lastele; on seisukohal, et ÜRO lapse õiguste konventsiooni kohaselt, millele kõik liikmesriigid on alla kirjutanud, tuleb kõigile lastele anda õigus haridusele, tervishoiuteenustele, eluasemele ja kaitsele, vabaajategevusele ja vabale ajale ning tasakaalustatud toitumisele, samuti õigus osaleda neid puudutavates otsustes ja olla hooldatud perekeskkonnas;

⁶ Eurofound „Living and working in Europe 2021“ (Elamine ja töötamine Euroopas 2021. aastal), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 9. mai 2022, lk 73.

⁷ Eurostat, „[1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion](#)“ (Üks neljast lapsest elab ELis vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus), 28. oktoober 2021.

13. väljendab heameelt ELi hooldusstrateegia ja Barcelona eesmärkide läbivaatamise üle alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas, kuna need on naiste tööturul osalemise peamised tegurid; juhib tähelepanu sellise kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu tähtsusele võitluses laste ja nende perekondade ebavõrdsuse ja sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olemise vastu⁸; nõuab poliitikameetmete, programmide ja soovituste kogumit ning investeringuid Euroopa tasandil, et tunnustada hooldust meie ühiskonna õiguse ja alustalana; rõhutab, et neis kõigis peaks kasutama integreeritud, terviklikku ja elukestvat lähenemisviisi hooldusele, suurendama nii naiste kui ka meeste jaoks hooldussektori töökohtade atraktiivsust ning võitlema selles sektoris diskrimineerimise ja soolise ebavõrdsuse vastu; rõhutab siiski, et pikaajalise hoolduse ja lapsehoiu praegune kvaliteet ja maht, eriti väikelaste jaoks, on ebapiisav;
14. tuletab meelde, kui olulised on 2030. aasta Barcelona eesmärgid, mis hõlmavad eesmärki, et vähemalt 50 % alla kolmeaastastest lastest ja vähemalt 96 % lastest vanuses kolmest eluaastast kuni kohustusliku alghariduse alguseni peaks osalema alushariduses või lapsehoiust; rõhutab naiste kesket rolli sellistes avaliku sektori olulistest valdkondades nagu sotsiaalhoolekanne, hooldus, haridus ja tervishoid, mis kõik hoiavad majandust ja ühiskonda koos, kuid kus kriisiolukorras tehakse sageli esimesena kärpeid; on seisukohal, et alusharidusel ja lapsehoiul on otsustav mõju laste kognitiivsele arengule, kuna laste peamised võimed kujunevad esimese viie eluaasta jooksul, ning et juurdepääs kvaliteetsele haridusele paneb aluse hilisemale edule hariduse, heaolu, tööalase konkurentsivõime ja sotsiaalse integratsiooni valdkonnas ning mõjutab oluliselt enesehinnangut; on seisukohal, et lapsehoiul ja koolieelsel haridusel on vaesuse ohus olevate laste sotsiaal-majandusliku seisundi kompenseerimisel ja vanemate, eriti emade tööturule integreerimise soodustamisel tähtis roll; on lisaks seisukohal, et kaasav haridus toetab kõiki õpilasi, tugevdades õppimist, kultuurilisi ja ühiskondlikke väärtusi; märgib, et erineva haridustaustaga laste hariduslikud erinevused on suurenenud; soovib liikmesriikidel tagada kõigile mis tahes vanuses lastele universaalne juurdepääs kaasavale ja kvaliteetsele haridusele, olgu see siis formaal- või mitteformaalne, riiklik või eraharidus, eesmärgiga soodustada nende emotsionaalset, sotsiaalset, kognitiivset ja füüsilist arengut, kaitsta nende heaolu ning tagada, et kõigil lastel on võimalus saada kaasavat kvaliteetharidust ja maksimeerida seeläbi haridussüsteemi mõju võrdsete võimaluste edendamisele ja tõrjutuse tsükli katkestamisele;
15. soovib liikmesriikidel anda vajalikku abi, et tagada kõikidele lastele õigus kultuurile, sportimisele ja vabaajategevusele, juurdepääs välisaladele ja tervislikule keskkonnale, pöörates eelkõige tähelepanu võrdse juurdepääsu ja kvaliteedi tagamisele vaesuses ja kaugetes piirkondades elavatele lastele, puuetega lastele, rahvus- või etnilistesse, usu-, keele- ja sisserännanute vähemustesse kuuluvatele lastele ning ELi piires liikuvatele lastele, olenemata nende rahvusest, ja mahajäetud lastele; tuletab meelde ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatud õigust vabale ajale ning mängudes ja huvitegevuses osalemisele;
16. rõhutab, et soolise palga- ja pensionilõhe vähendamisel on hea mõju vaesuse vähendamisele ja sotsiaalsele kaasatusele ning see on oluline soolise võrdsuslikkuse

⁸ 2021. aastal vastas 27,9 % EL 27s töajõu hulka mittekuuluvatest 25–49aastastest naistest, et kohustus hoolitseda laste või hooldust vajavate täiskasvanute eest on peamine põhjus, miks nad tööd ei otsi (Eurostat 2021. aasta töajõu-uuringu andmed).

saavutamiseks; rõhutab, et laialdaselt kättesaadavad kvaliteetsed lapsehoiu-, sotsiaalhoolekande- ja majapidamisteenused on üliolulised, kuna nende puudumine või piiratud kättesaadavus toob kaasa selle, et naised osalevad tööturul vähem või loobuvad täiesti, et täita tasustamata hoolduskohustusi; nõuab tasustamise läbipaistvuse direktiivi⁹ laiaulatuslikku rakendamist ja erimeetmeid, et võidelda ebakindlate töökohtade, palgavaesuse, tööturu horisontaalse ja vertikaalse segregatsiooni ning peamiselt naiste tehtava töö alahindamise vastu, märkides, et seda tööd tuleks õiglaselt hinnata ja tasustada;

17. märgib perekondade olulist rolli kriisiolukordades; juhیب tähelepanu piisava lapsehoiu, sotsiaalhoolekande ja majapidamisteenuste tähtsusele üksikvanemate, eelkõige naiste jaoks, kuna COVID-19 kriisi mõju üksikemadele oli ebaproportsionaalselt suur ja nad pidid sageli oma sugulaste eest hoolitsema, mistõttu nad said vähem tööl käia¹⁰; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles julgelt ja jõuliselt rakendama ja tugevdama Euroopa lastegarantiid, et tagada kõigile ELi lastele, sealhulgas äärealadel elavatele, lastele juurdepääs tervislikule toidule, piisavale eluasemele, tervishoiule, haridusele, hooldusele ja vabaajategevusele; tuleb meelde, kui oluline on integreerida laste õigused kõikidesse ELi sise- ja välispoliitika valdkondadesse ning nii seadusandlikesse kui ka muudesse meetmetesse ja programmidesse, mis võivad lapsi otseselt või kaudselt mõjutada, tagades nende järjepidevuse ja sidususe; rõhutab lastegarantiid käsitleva soovitusel rakendamise tähtsust¹¹;
18. rõhutab, et Euroopas langeb iga viies laps mingil kujul seksuaalse vägivalda ohvriks, et enamik väärkohtlemisi toimub hüpoteetilise usalduse raames ning et lapsed moodustavad ligikaudu veerandi inimkaubanduse ohvritest, kellest enamik on tütarlapsed ja kes sageli langevad seksuaalse ärakasutamise ohvriks¹²; märgib, et noored naissoost varjupaigataotlejad seisavad silmitsi soolise vägivallaga; mõistab hukka igasuguse lastevastase vägivalla, väärkohtlemise, ärakasutamise ja hooletussejätmise; nõuab tungivalt, et liikmesriigid töotaksid välja ja rakendaksid vägivalla, väärkohtlemise, ärakasutamise ja hooletussejätmise kaotamiseks integreeritud ennetus- ja lastekaitseüsteeme, kuhu kaastakse koole ja tervishoiusüsteeme, sh avalikke teenuseid, et luua nendele olukordadele kiire reageerimise tingimused, luua kaitsekeskkond ja aidata suurendada laste mõjuvõimu; rõhutab, et kõigil lastel on õigus olla kaitstud väärkohtlemise, vägivalla ja hooletussejätmise eest;
19. juhیب tähelepanu asjaolule, et tütarlaste ja naiste haridusel ja võimendamisel on soolise ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamisel tähtis roll; rõhutab sellega seoses selliste kooliprogrammide tähtsust, milles käsitletakse kriitiliselt stereotüüpe ja nende halba mõju tüdrukutele ja naistele, aga ka poistele ja meestele, et neid stereotüüpe murda; soovib liikmesriikidel tagada, et kõigil lastel oleks juurdepääs kaasavale ja kvaliteetsele haridusele igas vanuses, olgu see siis formaal- või mitteformaalne haridus;

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/970, millega tasustamise läbipaistvuse ja õiguskaitsemehhanismide kaudu tugevdatakse meeste ja naiste võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamist (ELT L 132, 17.5.2023, lk 21).

¹⁰ Eurofound „Economic and social inequalities in Europe in the aftermath of the Covid-19 pandemic“ (Majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus Euroopas pärast COVID-19 pandeemiat), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 24. jaanuar 2023.

¹¹ Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii (ELT L 223, 22.6.2021, lk 14).

¹² Euroopa Komisjoni 24. märtsi 2021. aasta teatis ELi lapse õiguste strateegia kohta (COM(2021)0142).

rõhutab, et kõigile lastele mõeldud terviklik seksuaalharidus on oluline meede ebavõrdsuse lõpetamisel ja vägivallavaba ühiskonna poole püüdlemisel, sest selle abil võideldakse kahjulike soostereotüüpide vastu, edendatakse mitmekesisust ja kehalist autonoomiat ning kehalist ja vaimset puutumatumust;

20. tunnistab koolide tähtsat rolli igapäevase toitlustamise pakkujatena (paljudel juhtudel ainsa toitlustajana) ja toitumishariduse edendajatena väljaspool kooli; nõuab tungivalt, et liikmesriigid tagaksid vähemalt ühe kvaliteetse tasuta toidukorra kõigil kohustusliku hariduse tasemetel;
21. peab hädavajalikuks, et liikmesriigid töötaksid välja poliitika, millega võideldakse lapstööjõu kasutamise vastu ELis; rõhutab sellega seoses Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni soovitusi, milles rõhutatakse vajadust suurendada laste ja nende perede sotsiaalkaitset, et leevendada laste tööjõu kasutamist põlistavat vaesust ja ebakindlust; tagada, et iga lapse sünd registreeritakse nii, et lastel oleks seaduslik identiteet ja et nad saaksid kasutada oma õigusi sünnist alates; edendada inimväärset tööd, mis tagab õiglase palga, pöörates erilist tähelepanu mitteametliku majanduse töötajatele; edendada maapiirkondadele sobivat eluviisi, sealhulgas toetades majanduse mitmekesistamist, investeerides taristusse ja teenustesse ning laiendades põllukultuuride kaitset ja kavandamist, eelkõige põllumajanduslikus pereettevõtluses, kus põllumajandusprotsesside eest hoolitsemine sõltub osaliselt kogu majapidamisest; tagada lapsi kaitsvate õigusaktide olemasolu, mida toetavad nende rakendamiseks vajalikud riiklikud vahendid; tegeleda soolise võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimise küsimustega, mis suurendavad lapstööjõu kasutamise ohtu (eelkõige tüdrukute puhul), mis on seotud tasustamata majapidamistöödega;
22. märgib, et erineva taustaga lapsed, nagu rändajad, pagulased, varjupaigataotlejad, dokumentideta ja saatjata alaealised, on vaesusest kõige rohkem mõjutatud; märgib, et vaesuse ohus on ka üksikvanemaga peredes elavad lapsed, ebasoodsas olukorras olevad paljulapselised perekonnad, puuetega lapsed ja etnilistesse vähemustesse kuuluvad lapsed¹³; rõhutab, et kõige vaesemate ja haavatavamate laste juurdepääs tervishoiule ja haridusele on erinev; rõhutab, et roma lapsed ja hinnanguliselt 11 miljonit puuetega last on kvaliteetse hariduse kättesaadavuse poolest kõige ebasoodsamas olukorras; märgib, et samal ajal kui roma lapsed langevad Euroopas tõenäolisemalt juba alg- või keskkooli tasandil koolist välja, ilma põhioskusi omandamata, jäävad puuetega lapsed koolist ja kvaliteetsest õppes täielikult kõrvale¹⁴; rõhutab, et ülemaailmse naiste terviseindeksi kohaselt ei olnud ELis viimase 12 kuu jooksul 44 % naisi testitud ühegi naiste nelja kriitilise haiguse suhtes; märgib, et sooline ebavõrdsus pärsib naiste ja tütarlaste juurdepääsu tervisetabele ja elutähtsatele teenustele; rõhutab, kui oluline on vähendada naiste tervishoiualast ebavõrdsust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seadma romasid käsitlevates riiklikes strateegiates esikohale laste õigused ja tagama, et roma lastel oleks võrdne juurdepääs esmatähtsatele teenustele, pöörates erilist tähelepanu alusharidusele ja lapsehoiule ning alg- ja keskkooli haridusele, tervishoiule, toitumisele ja korralikule eluasemele; märgib, et mitmekordse diskrimineerimisega silmitsi seisvate

¹³ Save the Children, „[Over 200,000 more children are at risk of poverty in the European Union: Save the Children report](#)“ (ELis on üle 200 000 tuhande lapse vaesumise ohus: organisatsiooni Save the Children aruanne), 7. märts 2023.

¹⁴ UNICEFi Euroopa ja Kesk-Aasia piirkondlik büroo, „[Situation of Children in Europe and Central Asia](#)“ (Laste olukord Euroopas ja Kesk-Aasias), jaanuar 2023.

tüdrukute jaoks on takistused oma õiguste kasutamisel ja vaesusest ülesaamisel veelgi suuremad; märgib, et seetõttu on tõenäoline, et nad jäävad haavatavate rühmade vajadustega tegelemise kavades tähelepanuta; rõhutab, kui olulised on investeeringud nii riiklikku kui ka eraharidusse, et tagada kohandatud õpetamismeetodid ja individuaalne lähenemisviis nende laste jaoks, kes kuuluvad kaitsetumatesse sotsiaalsetesse rühmadesse, nagu tõrjutust kogevad pered ja kogukonnad; rõhutab, et see lähenemisviis peaks hõlmama õpetajate, sotsiaal- ja haridusspetsialistide, perede ja kogukondade koostööd; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles süvalaiendama puudega inimesi käsitlevas Euroopa strateegias 2010–2020 laste õigusi ja toetama perekondi, investeerides laste ja nende perekondade võimendamisse ja õigusesse iseseisvale elule;

23. tuletab meelde, et üheksa miljonit Euroopa teismelist (10–19aastased) kannatavad vaimse tervise häirete all, kusjuures üle pooltel juhtudel on tegemist ärevuse või depressiooniga; rõhutab, et naised ja LGBTQIA+ kogukonna liikmed kogevad diskrimineerimise ja marginaliseerumise tõttu suuremat vaimset stressi¹⁵; rõhutab lisaks, et saatjata alaealistel ja rändajatest noorukitel on palju vaimse tervise häireid, kuna olukordadel, millega need lapsed silmitsi seisavad, on vaimsele tervisele märkimisväärne mõju; märgib, et COVID-19 piirangud vähendasid olulisel määral laste sotsiaalseid võimalusi ja suhtlust, põhjustades ulatuslikke häireid ja depressiooni sümptomite süvenemist, eriti teismelistel tüdrukutel¹⁶; märgib, et koolid hõlbustavad juurdepääsu vaimse tervise alasele ja psühhosotsiaalsele toele; tuletab meelde, et UNICEF juhib tähelepanu tõestatud strateegiatele, nagu programmide rakendamine teadlikkuse suurendamiseks ja noorukite emotsionaalse toimetuleku oskuste parandamiseks, vaimse tervise alaste nõustamisteenuste integreerimine haridusse, õpetajate ja töötajate koolitamine õpilaste heaolu tugevdamiseks ning lastele turvalise ruumi loomine oma murede arutamiseks ja jagamiseks¹⁷; rõhutab, et liikmesriigid peavad eraldama piisavaid rahalisi vahendeid vaimse tervise ja psühhosotsiaalsete probleemide raviks ning piirkondlike taristute parandamiseks ESF+ programmi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu, sealhulgas haavatavatele rühmadele mõeldud programmid;
24. märgib, et naiste tervisealane ebavõrdsus on tihedalt seotud sotsiaal-majandusliku staatuse ja geograafilise piirkonnaga ning et väga oluline on võtta arvesse sotsiaalseid ja majanduslikke tegureid, mis kujundavad naiste elu ja tervist eri eluetappides; juhib tähelepanu sellele, et kõigis liikmesriikides, sealhulgas maapiirkondades, puuduvad kvaliteetsed, juurdepääsetavad, kättesaadavad ja taskukohased hooldusteenused; juhib tähelepanu sellele, et mitmesuguste õiguslike, rahaliste, praktiliste, sotsiaalsete ja kultuuriliste tõkete ja piirangute tõttu on seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused, sealhulgas turvaline ja seaduslik abort, ELi liikmesriikides ja liikmesriigiti

¹⁵ UNICEF, „[The Mental Health Burden Affecting Europe’s Children](#)“ (Euroopa lapsi mõjutav vaimse tervise kahju) (4. oktoober 2021).

¹⁶ Save the Children, „Guaranteeing Children’s Future – How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do“ (Laste tuleviku tagamine – kuidas COVID-19, elukallidus ja kliimakriis mõjutavad vaesuses elavaid lapsi ja mida Euroopa valitsused peavad tegema), märts 2023.

¹⁷ UNICEF, „[The Mental Health Burden Affecting Europe’s Children](#)“ (Euroopa lapsi mõjutav vaimse tervise kahju) (4. oktoober 2021).

väga erinevad; tuleb meelde, et seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused on soolise võrdõiguslikkuse eeltingimus;

25. tuleb meelde, et paljud agressioonisõja eest põgenevad Ukraina naispagulased elavad eri liikmesriikides ja Euroopas ELi-välistes riikides ja neil on lapsehoiuga seotud erivajadused, millega tuleb arvestada, et mitte ainult hõlbustada nende juurdepääsu tööturule, vaid ka selleks, et hõlbustada nende laste keeleõpet ja sotsiaalset kaasatust; rõhutab, et sõda Ukrainas nõrgendas juurdepääsu tervishoiuteenustele, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste teenustele, ning tõi kaasa kriitilise olukorra põgenike seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste alaste vajaduste rahuldamisel;
26. kutsub liikmesriike üles tegelema probleemidega, millega Ukraina naispagulased silmitsi seisavad, nagu keelebarjäär, suurem tõenäosus sattuda sotsiaalsesse eraldatusse ja piiratud suhtlusringkonnad; märgib, et Ukraina pagulasi võib peale selle ohustada ka vaesus ja sotsiaalne tõrjutus; märgib, et hoolduskohustused takistavad Ukraina naiste tööhõivet (33 %) võrreldes Ukraina meestega (9 %); kutsub liikmesriike üles nende probleemidega tegelema, pakkudes lapsehoiu jaoks sihtotstarbelist toetust, näiteks lapsehoiuabi või -toetust¹⁸;
27. rõhutab, et organisatsiooni Save the Children aruande¹⁹ kohaselt elab relvakonfliktidest mõjutatud piirkondades rohkem lapsi kui kunagi varem viimase kahe aastakümne jooksul (eelkõige Afganistanis, Jeemenis, Lõuna-Sudaanis, Kesk-Aafrika Vabariigis, Kongo Demokraatlikus Vabariigis, Süürias, Iraagis, Malis, Nigeerias ja Somaalias), kusjuures igal aastal sureb konfliktide tagajärjel 100 000 last; tuleb meelde, et 2017. aastal elas konfliktidest mõjutatud piirkondades 420 miljonit last (18 % kogu maailma lastest), mida on 30 miljonit rohkem kui eelmisel aastal;
28. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võitlema struktuurse diskrimineerimise vastu ning võimaldama kõigi täielikku ja mittediskrimineerivat juurdepääsu tööturule, mis edendab ka laste arengut, tugevdab sotsiaalset kaasatust ja õiglust ning vähendab vaesust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles esitama konkreetseid meetmeid, et edendada pagulaste ja rändajate juurdepääsu tööle ja nende kaitset; rõhutab sellega seoses Euroopa tasustamise läbipaistvuse direktiivi ja miinimumpalga direktiivi²⁰, mis on lisameetmed soolise palgalõhe kaotamiseks; juhib tähelepanu sellele, et õiglase töötasu aitab võidelda naiste vaesuse vastu kestlikul viisil; rõhutab, et ELi rahastamine võimaldab riiklikul tasandil toetust ja investeeringuid laste vaesuse vastu võitlemiseks ja sotsiaalse kaasatuse edendamiseks;
29. kutsub komisjoni üles tegema ettepaneku niisuguste meetmete ja soovituste kohta, mille eesmärk on edendada üleminekut majandusele, milles seatakse hooldus ELi ja liikmesriikide poliitika keskmesse koos õigeaegse ja võrdse juurdepääsuga kvaliteetsetele hooldusteenustele, näiteks hooldusalasele haridusele, kasutades samal

¹⁸ Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, „[What are the integration challenges of Ukraine refugees women?](#)“ (Millised on Ukraina naispagulaste integreerumise raskused?), 30. mai 2023.

¹⁹ Save the Children, „Stop the War on Children: Protecting children in 21st century conflict“ (Peatage sõda laste vastu: laste kaitsmine 21. sajandi konfliktis), 2019.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2041, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus (ELT L 275, 25.10.2022, lk 33).

ajal tõhusalt ära olemasolevaid ELi vahendeid ja eraldades sellele valdkonnale piisavalt rahalisi vahendeid; kordab, et lisaks ESF+ile saab otseselt või kaudselt kasutada ka muid ELi allikaid, et rahastada programme, mis mõjutavad laste ja nende perede elu, näiteks Euroopa Regionaalarengu Fond ja Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks;

30. palub komisjonil ja liikmesriikidel luua Euroopa Liidu tasandil rinnaga toitmise seiresüsteem, et mõista tegelikkust ja aidata kujundada rinnaga toitmist edendavat poliitikat kooskõlas WHO soovitustega;
31. nõuab, et soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine ja sooteadliku eelarvestamise põhimõtted väljenduksid kõigis poliitikavaldkondades ja selliste meetmete kavandamisel, mille eesmärk on reageerida konkreetsetele naisi ja tüdrukuid mõjutavatele kriisidele; rõhutab seetõttu vajadust koguda selleks spetsiaalselt eristatud andmeid ning arendada soolise võrdõiguslikkuse alaseid eksperditeadmisi ja teha soolise mõju hindamisi, et tagada soolise mõõtme täielik integreerimine ning paremini mõista ja käsitleda selle poliitika erimõju naistele; nõuab soopõhise suundumusega meetmeid sihtotstarbeliste vahendite määramise kaudu, et pärast mitmekordse kriisi ebasoodsaid mõjusid tegeleda naiste spetsiifiliste vajadustega, eelkõige tööhõive, soolise vägivalla ja seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste valdkonnas, sealhulgas asjakohasel juhul muude programmide ja vahendite kaudu, mis kuuluvad taasterahastu „NextGenerationEU“ ja mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) alla.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	19.9.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 24 -: 2 0: 4
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Annika Bruna, Maria da Graça Carvalho, Margarita de la Pisa Carrión, Gwendoline Delbos-Corfield, Lina Gálvez Muñoz, Lívia Járóka, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Karen Melchior, Johan Nissinen, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Eugenia Rodríguez Palop, María Soraya Rodríguez Ramos, Maria Veronica Rossi, Christine Schneider, Sylwia Spurek
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Abir Al-Sahlani, Silvia Modig, Eleni Stavrou, Hilde Vautmans
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Laura Ballarín Cereza

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

24	+
ID	Annika Bruna
PPE	Isabella Adinolfi, Maria da Graça Carvalho, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Christine Schneider, Eleni Stavrou
Renew	Abir Al-Sahlani, Karen Melchior, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans
S&D	Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Lina Gálvez Muñoz, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner
The Left	Silvia Modig, Eugenia Rodríguez Palop
Verts/ALE	Gwendoline Delbos-Corfeld, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek

2	-
ECR	Johan Nissinen
ID	Christine Anderson

4	0
ECR	Margarita de la Pisa Carrión
ID	Maria Veronica Rossi
NI	Livia Járóka
PPE	Arba Kokalari

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	7.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 33 -: 5 0: 3
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	João Albuquerque, Atidzhe Alieva-Veli, Dominique Bilde, Vilija Blinkevičiūtė, Milan Brglez, Jordi Cañas, Leila Chaibi, Ilan De Basso, Margarita de la Pisa Carrión, Jarosław Duda, Estrella Durá Ferrandis, Cindy Franssen, Chiara Gemma, Helmut Geuking, Alicia Homs Ginel, Irena Joveva, Ádám Kósa, Stelios Kypouropoulos, Katrin Langensiepen, Sara Matthieu, Max Orville, Sandra Pereira, Dragos Pîslaru, Elżbieta Rafalska, Daniela Rondinelli, Pirkko Ruohonen-Lerner, Mounir Satouri, Monica Semedo, Eugen Tomac, Romana Tomc, Marianne Vind, Tomáš Zdechovský
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Gheorghe Falcă, Romeo Franz, Lukas Mandl, Eugenia Rodríguez Palop, Birgit Sippel
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Asim Ademov, Attila Ara-Kovács, João Pimenta Lopes, Thijs Reuten

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

33	+
PPE	Asim Ademov, Jarosław Duda, Gheorghe Falcă, Cindy Franssen, Helmut Geuking, Stelios Kypourouopoulos, Lukas Mandl, Eugen Tomac
Renew	Atidzhe Alieva-Veli, Jordi Cañas, Irena Joveva, Max Orville, Dragoş Pîslaru, Monica Semedo
S&D	João Albuquerque, Attila Ara-Kovács, Vilija Blinkevičiūtė, Milan Brglez, Ilan De Basso, Estrella Durá Ferrandis, Alicia Homs Ginel, Thijs Reuten, Daniela Rondinelli, Birgit Sippel, Marianne Vind
The Left	Leila Chaibi, Sandra Pereira, João Pimenta Lopes, Eugenia Rodríguez Palop
Verts/ALE	Romeo Franz, Katrin Langensiepen, Sara Matthieu, Mounir Satouri

5	-
ECR	Chiara Gemma, Margarita de la Pisa Carrión, Elżbieta Rafalska, Pirkko Ruohonen-Lerner
PPE	Romana Tomc

3	0
ID	Dominique Bilde
NI	Ádám Kósa
PPE	Tomáš Zdechovský

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu